

IVAN OČAK:

JUGOSLAVENSKI INTERNACIONALIST VLADIMIR ČOPIĆ U RUSIJI 1915—1918.

(prilog biografiji)¹

Velika oktobarska socijalistička revolucija riješila je sudbinu ne samo radnih ljudi i naroda u Rusiji, nego i trudbenika čitavog svijeta. To se odnosilo i na milijunsku armiju inozemnih ratnih zarobljenika koji su se zatekli u Rusiji za vrijeme prvog svjetskog rata.

Desetine tisuća jugoslavenskih ratnih zarobljenika — Hrvata, Srba, Slovenaca, Crnogoraca i Makedonaca — postali su pod utjecajem oktobarske revolucije svjesni borci za stvar radničke klase. Oni su se kao takvi borili u revoluciji i građanskom ratu u Rusiji, a mnogi od njih kasnije i u svojoj domovini. Jedan od takvih svjesnih boraca bio je i Jugoslaven Vladimir Čopić. Povijest njegova života je put od oficira Austro-ugarske armije do svjesnog proleterskog borca u Rusiji i jednog od osnivača i rukovodilaca Komunističke partije Jugoslavije.

Vladimir Čopić boravio je dva puta u Rusiji. Prvi put za vrijeme prvog svjetskog rata, oktobarske revolucije i građanskog rata, tj. od 1915. do kraja 1918. godine. Drugi put od 1924. do 1938. g. U ovom će radu biti razmotren samo prvi dio njegova života u Rusiji, do kraja 1918. g., kada se pod utjecajem oktobarske revolucije formirao kao revolucionar, a zatim se vratio u zemlju da bi u njoj sudjelovao u osnivanju i radu Komunističke partije Jugoslavije.

Kao što je poznato, Vladimir Čopić zauzimao je u komunističkom pokretu visoke funkcije. Bio je član Izvršnog odbora Centralnog partijskog vijeća KPJ, bio je sekretar CPV (tehnički sekretar koji je vršio funkcije organizacionog sekretara). Dosta je dugo predstavljao KPJ u Kominterni i radio u njoj, a zatim se borio u Španjolskoj kao znamenit komandant interbrigada. Unatoč značajnom mjestu koje ima u povijesti komunističkog pokreta u Jugoslaviji, o njemu nije do sada napisana fundamentalna studija, iako mu se ime često spominjalo u prikazima razvoja KPJ.²

Prvi pokušaj pisanja biografije Vladimira Čopića pripada Matiji Uradinu koji je napisao i objelodanio kratak članak pod naslovom »Prilog za biografiju Vladimira Čopića«.³ Ali taj rad ne samo da ne rješava pitanje Čopićeva rada u Rusiji, nego svjedoči da su učinjeni tek prvi koraci na putu izrade potpune biografije Vladimira Čopića. Razlog je u tome što jugoslavenski autori koji ne odriču veliko značenje ličnosti Čopića, za njeno osvjetljavanje ne raspolazu svim dokumentima koji se mogu naći u sovjetskim arhivima.

Materijali mnogih sovjetskih arhiva, a među njima u prvom redu oni Centralnog partijskog arhiva Instituta marksizma-lenjinizma pri CK Komunističke partije Sovjetskog Saveza u Moskvi,⁴ omogućuju ne samo da se rasvijetle mnogi nepoznati momenti iz života i rada Vladimira Čopića, nego da se i isprave neke činjenice iz njegove biografije. Istom cilju pomažu i materijali Centralnog državnog vojno-historijskog arhiva u Moskvi, Centralnog državnog arhiva Sovjetske armije i Centralnog državnog arhiva Oktobarske revolucije.

Vladimir Čopić rodio se 8. ožujka 1891. godine u Senju,⁵ u obitelji malog zanatlije. Njegovo djetinjstvo i mladenačke godine prolazile su u vrlo teškim materijalnim prilikama.⁶ S obzirom da je Vladimir vrlo dobro završio osnovnu školu, roditelji su odlučili da ga pošalju u senjsku gimnaziju. Kao vrlo dobar učenik Vladimir je dobivao od 1901. do 1910. godine državnu stipendiju.⁷ Nakon završene gimnazije, 1910. godine upisao se na Pravni fakultet Zagrebačkog sveučilišta. Ali rat mu je prekinuo studije.⁸

O svojim studijama Čopić je kasnije pisao: »Pored studija bavio sam se i fizičkim radom. Pomagao sam roditeljima u njihovom zanatu, radio sam kao kamenotesač, u poljoprivredi itd. Kao student Sveučilišta zarađivao sam radom u kancelarijama (u statističkom birou, te kod notara).⁹

Još kao gimnazijalac Čopić je pripadao omladinskoj nacionalističkoj organizaciji »Mlada Hrvatska«,¹⁰ bio je neko vrijeme predsjednik mjesne organizacije, a na Sveučilištu predsjednik omladinskog Akademskog kluba u Zagrebu, koji se zvao »Kumičić«. Pokrovitelj ovih organizacija bila je isprva konzervativna, austrijski orijentirana Stranka prava.

Mladež koja je ulazila u organizaciju »Mlada Hrvatska« bila je zadojena idejom borbe za oslobođenje i ujedinjenje hrvatskih zemalja. Ako se uzme u obzir da je Hrvatska u to vrijeme bila u sastavu Austro-Ugarske, ta je ideja bila progresivna.

Mladi Čopić, kao član te organizacije, smatrao je da jedino rat može poboljšati stanje u Hrvatskoj.¹² Kada je u siječnju 1912. Slavko Cuvaj bio imenovan banom Hrvatske i Slavonije, a zatim u travnju iste godine imenovan komesarom, to je u čitavoj zemlji izazvalo masovne manifestacije protesta.

Osobito burne manifestacije izbile su u Sušaku, kada je direktor gimnazije pokušao isključiti učenike koji su sudjelovali u manifestacijama. Kulminaciju je izazvalo ranjavanje gimnazijalca u Sarajevu. U znak protesta srednjoškolska mladež Hrvatske je 12. ožujka 1912. g. najavila generalni štrajk. Jedan od inicijatora i organizatora tog štrajka u kojem je sudjelovalo nekoliko tisuća učenika bio je i Vladimir Čopić, student druge godine. On je putovao zemljom i organizirao štrajkove.¹³

Članovi »Mlade Hrvatske« odlučili su da izvrše atentat na omraženog Cuvaja. Atentat je bio izvršen 8. lipnja 1912. g., a atentator je bio bivši student Pravnog fakulteta u Zagrebu Luka Jukić. U vezi s tim atentatom bio je uhapšen i Čopić. To je bilo njegovo prvo političko krštenje. Ali zbog pomanjkanja dokaza bio je oslobođen.¹⁴ Drugi susret s policijom bila je premetačina koja je kod njega izvršena 1914. g., neposredno pred poziv u vojsku.¹⁵

Vladimir Čopić je bio mobiliziran u austro-ugarsku vojsku u Zagrebu, ali je uskoro bio pozvan u Prag u vojnu školu kao đak-kadet.

Prag je ostavio na mladog Čopića nezaboravan utisak. Tu je vladalo vrlo jako protuaustrijsko raspoloženje. I baš to ga je uvjerilo da Hrvatska nema

što očekivati od Austro-Ugarske i od rata koji je već buktio kada je 1915. g. Čopić završio vojnu školu i kao kadet-aspirant poslan na front.¹⁶

Već prvi dani provedeni na frontu pomogli su mu da shvati, kako se sam izrazio, »odvratnost k režimu«¹⁷ jer je poznato da je u austro-ugarskoj vojsci vladao svirep režim. Smatralo se normalnim psovka, šikaniranje i izrugivanje vojnika. S posebnom mržnjom gledali su austrijski oficiri na Jugoslavena, jer im nisu mogli zaboraviti ubojstvo nadvojvode Franje Ferdinanda u Sarajevu. Sve je to izazivalo mržnju i odbojnost kod Jugoslavena da služe njima suprotne interese. Zbog toga je već odavno sazrela kod njih odluka da se ne bore na strani Austro-Ugarske Monarhije.

Na frontu je Čopić bio komandir voda. O njegovu raspoloženju najbolje govori njegova naredba vojnicima da ne pucaju. Uskoro, kako sam kaže »dviije nedjelje kasnije, poslije dolaska na front, s čitavim vodom sam pao u zarobljeništvo«.¹⁸ Ovdje nije jasno rečeno da li se predao ili je zarobljen, ali se može smatrati sigurnim, s obzirom na gore spomenutu naredbu, da se sam predao Rusima sa svojom vojskom.

I Čopić se tako našao u velikoj masi vojnika koja je poslana u zarobljeništvo. U Centralnom Vojno-historijskom arhivu u Moskvi ima dosta dokumenata koji potvrđuju da se Čopić nalazio u logoru ratnih zarobljenika koji je bio na stanici Šmitovskaja (u Bahmutskom rajonu Jekaterinoslavske gubernije).¹⁹

Baš u tom logoru, zbilo se njihovo daljnje političko sazrijevanje. Kasnije u svojoj autobiografiji Čopić je pisao da se u zarobljeničkom logoru potpuno oslobodio iluzija, prema kojima se Hrvatska može osloboditi pomoću bilo koje imperijalističke sile. U tom se logoru Čopić upoznao sa antiratnim parolama Ruske socijal-demokratske radničke partije (boljševika) i s drugom političkom agitacijom. Te su parole i agitacije postali za njega ne samo jasni i razumljivi već i prihvatljivi.²⁰

U logoru su jugoslavenski zarobljenici čuli da se vodi agitacija među zarobljenicima za organiziranje dobrovoljačkih odreda u Odesi i za Srpsku dobrovoljačku diviziju.²¹

U studenom 1915. godine Srpska kraljevska vojna misija zamolila je generalni štab ruske vojske da se oslobodi dio hrvatskih, slovenskih i srpskih oficira u logorima i pošalje u Odesu. Molba je bila pozitivno riješena, te su mnogi oficiri, a među njima i Vladimir Čopić, bili oslobođeni i poslani u Odesu zbog formiranja dobrovoljačkih odreda. Svoj prijelaz u dobrovoljački odred Čopić je ocijenio na slijedeći način: »Odlučio sam da odem u odred zbog okupacije Srbije i zbog barbarstva što su ga tamo činile austrijske i njemačke vlasti«.²² Nije prošlo dugo vremena i Čopić se uvjerio da je i u Dobrovoljačkom odredu, kao i kasnije u I. srpskoj dobrovoljačkoj diviziji, vladao isto tako barbarski režim kao i u austro-ugarskoj vojsci. On je vidio vlastitim očima kako se srpski oficiri obraćaju hrvatskim i slovenskim vojnicima. On je također vidio proteste i nezadovoljstvo hrvatskih i slovenskih oficira. Još više ga je zapanjila politička situacija. Velikosrpski raspoloženi oficiri ovdje su vodili propagandu u korist kralja Petra I, bez obzira što je većina vojnika i oficira I. srpske dobrovoljačke divizije bila jugoslavenski orijentirana.

Na toj osnovi izbili su u dobrovoljačkoj diviziji nemiri. Prvi otvoreni nemir izbio je među oficirima u vezi sa zakletvom koju su morali polagati

kralju Petru I. Ta je zakletva izražavala velikosrpsko raspoloženje komande divizije. Zbog toga je većina oficira Hrvata i Slovenaca protestirala. Oni su predlagali da se divizija nazove »jugoslavenskom«, jer bi takav naziv najbolje karakterizirao nacionalni sastav divizije i političke težnje njenih pripadnika. Kasnije (1917.), kada je bio organiziran dobrovoljački korpus, spomenute su tendencije kod oficira i vojnika još više ojačale. Odlučujućim faktorom u ojačanju tih tendencija u korpusu bila je ruska februarska buržoasko-demokratska revolucija. Ona je utjecala na zaoštavanje ne samo nacionalnih nego i socijalnih odnosa u korpusu.

Očitovalo se to prije svega u pitanju oko prisege koja se konačno pretvorila u opći politički referendum. Zbog revolucionarnih previranja i odbijanja zakletve kralju Petru I. bili su iz Dobrovoljačke divizije isključeni 11. svibnja 1917. g. Vladimir Čopić i Vilko Marion.²³ Pored njih bili su također isključeni I. Brkić i S. Hlavati.²⁴

Kasnije, 1925. godine na sudu, V. Čopić je u svojoj obrani naveo dva razloga zbog kojih je napustio Dobrovoljačku diviziju: zbog lošeg postupka s vojnicima i zbog toga što nije htio položiti zakletvu srpskom kralju.²⁵

Nekoliko mjeseci nalazio se Čopić u Dobrovoljačkoj diviziji i to mu je bilo dosta da shvati da tim putem ne treba ići. Shvatio je da mu je bolje biti u logoru nego u toj diviziji.

Vladimir Čopić se opet našao u logoru ratnih zarobljenika, ali ovog puta u Bobrovu (u Voronješkoj guberniji). U tom se logoru nalazio od svibnja 1917. do ožujka 1918. g.²⁶ U dokumentima se ne susreću podaci o njegovu životu u tom logoru. Ali sudeći po njegovom radu poslije 1917. g. može se tvrditi da je već u logoru prihvatio revolucionarne ideje. Kada je u Rusiji pobijedila velika oktobarska revolucija, odlučno je stao na stranu socijalističke revolucije i u njenu korist agitirao u logoru.

O tome je sâm pisao kasnije slijedeće: »Odmah poslije oktobarske revolucije započeo sam agitaciju među zarobljenicima za sovjetsku vlast i ujedno za borbu protiv čehoslovačkih šovinista (...). Ovi su povelili vrlo veliku agitaciju protiv sovjetske vlasti kao i za ulazak u legiju.«²⁷ To je bio potpuno jasan politički stav. Svoju ideološku evoluciju on je sam kasnije ovako ocijenio: »Ja sam ranije pod utjecajem literature bio anarhista tolstojevskog tipa. Kasnije, naročito pod utjecajem ruske revolucije ja sam shvatio dubinu društvenog antagonizma i klasnu borbu. Zbog toga sam se orijentirao na stranu marksističke nauke.«²⁸

O odnosu sovjetskih vlasti u Rusiji prema Čopiću svjedoči dokument koji je dobio 29. ožujka 1918. g. Gradski sovjet vojničkih, radničkih i seljačkih deputata u Bobrovu izdao mu je potvrdu u kojoj je pisalo: »na osnovi zaključaka bobrovskog rajonskog revolucionarnog komiteta od 20. ožujka 1918. g. dozvoljava se boravak i slobodno kretanje na teritoriju Ruske Sovjetske Republike.«²⁹ Taj dokument karakterizira također položaj Čopićev kao slobodnog i ravnopravnog građanina što opet govori o njegovu političkom stavu prema novoj vlasti u Rusiji, kao i stavu nove vlasti prema njemu. Sve je to naravno rezultat njegove političke aktivnosti. O tome svjedoči još jedan dokument. Već 2. travnja iste godine spomenuti Sovjet upućuje Čopića u Moskvu »zbog uspostavljanja kontakta sa Revolucionarnim komitetom ratnih zarobljenika Moskovskog vojnog okruga.«³⁰ Radilo se zapravo na uspostavljanju veza s organizacijom lijevih socijaldemokrata koja je djelovala među inozemnim ratnim zarobljenicima.

Čopić je u Moskvi uspostavio vezu i s Jugoslavenima. U to vrijeme u Moskvi se nalazio štab IV. armije koji je stigao ovamo zbog reorganizacije i popunjenja. Načelnik štaba IV. armije bio je Hrvat Gustav Barabaš.⁵¹ Osim njega tu je bilo i drugih Jugoslavena. Iz onovremenih dokumenata može se vidjeti da je Čopić također uključen u rad štaba IV. armije. To potvrđuje objava koju je dobio 10. travnja i iz koje se vidi da je Čopić stvarno bio u štabu IV. armije Sovjetske vojske na dužnosti člana sa specijalnim zadatkom.⁵² Iz ovog se dokumenta ne vidi konkretno čime se bavio. Međutim dva dana nakon dobivanja tog dokumenta Čopić je bio poslan u Nižnji Novograd da prikuplja dobrovoljce u IV. armiju, ratne zarobljenike i Ruse. Na tome je radio zajedno s Hranilovićem. Zajedno su bili poslani u Rjazanj gdje su uspjeli mobilizirati 500 Jugoslavena, koji su se prijavili kao dobrovoljci.⁵³

Kako se vidi iz dokumenta, Čopić se u štabu bavio »specijalnim zadacima« i prikupljanjem dobrovoljaca u Crvenu armiju.⁵⁴ U sastavu štaba Čopić je ostao do trenutka reformiranja štaba 12. svibnja 1918. g. Ali glavni razlog napuštanju štaba, kako sam navodi, bile su nesuglasice »po pitanju metoda verbovanja« inozemnih radnika i seljaka.⁵⁵

U Moskvi se Čopić također povezao s grupom Jugoslavena, koji su se baš u to vrijeme bavili organizacijom Jugoslavenske komunističke grupe u sastavu Ruske komunističke partije (boljševika).

U svojoj biografiji Čopić piše da je postao član RKP (b) u travnju—svibnju 1918. g.⁵⁶ Međutim na drugom mjestu on se popravlja i navodi mjesec svibanj,⁵⁷ što će biti svakako točnije s obzirom na to da je Jugoslavenska komunistička grupa RKP (b) bila konstituirana 16. svibnja 1918.⁵⁸

O njegovu partijskom članstvu ima još jedna potvrda. To je njegova partijska legitimacija br. 10 koju mu je izdala Jugoslavenska komunistička grupa. Iz dokumenata se također vidi da je dobio za ulazak u Partiju dvije preporuke — od Franje Drobnoća i Drage Godine.⁵⁹

Mjesec dana poslije konstituiranja Jugoslavenske grupe, tj. 16. lipnja 1918. g. bio je utvrđen Statut Grupe. Kako se vidi iz 7. paragrafa Statuta, Jugoslavenska komunistička grupa »teoretski i praktički stoji na platformi Ruske komunističke partije (boljševika), podčinjava se njenoj disciplini i svim zaključcima Komiteta Federacije inozemnih grupa RKP (b)«. ⁶⁰ Statut su potpisali svi Jugoslaveni koji su prisustvovali sjednici na kojoj je donesen. Svi potpisnici smatrani su članovima Partije.

Vladimir Čopić bio je jedan od sastavljača toga Statuta i jedan od njegovih potpisnika.⁶¹ On je u to vrijeme bio na radu u rukovodstvu Jugoslavenske komunističke grupe. Kako se vidi iz zapisnika sjednice CK Komunističke grupe od 15. srpnja, on je bio kooptiran u CK grupe.⁶² U partijskom rukovodstvu bio je zadužen za prevođenje boljševičke literature na jezike naroda Jugoslavije.⁶³ U to je vrijeme sâm preveo nekoliko radova V. I. Lenjina i drugih rukovodilaca sovjetske države.⁶⁴ U izjavi na beogradskom sudu rekao je da je u Moskvi živio od prevođenja brošura i suradnje u novinama »Svjetska revolucija«. ⁶⁵ Ova je Čopićeva izjava istinita. Ali bitno je u tome da je tim radom imao mogućnost da se bolje upozna s teorijom klasika marksizma-lenjinizma, s politikom Boljševičke partije i njenom praksom. A baš je to bilo najvažnije jer mu je stvaralo teoretsku osnovu za budući revolucionarni rad.

Nešto kasnije, 20. srpnja, V. Čopić bio je izabran za sekretara CK Jugoslavenske komunističke grupe.⁶⁶ Predstojao mu je veliki organizacijski i po-

litički rad. Jugoslavenska komunistička grupa u to vrijeme rješavala je važnu zadaću — organiziranje i političku konsolidaciju revolucionarnih sila jugoslavenskih ratnih zarobljenika, kao i njihovo pripremanje za organizirani povratak u zemlju.

Trebalo je politički i teoretski objasniti zarobljenicima procese koji su se zbivali pred njihovim očima u Rusiji. Trebalo je politički uzdizati mase zarobljenika koji su se vraćali u domovinu. Važnu ulogu u tom smislu imale su partijske novine »Revolucija« i kasnije »Svjetska revolucija«, koje su izlazile 1918. i 1919. g. Preko tih listova vodila se politička propaganda i vršilo organiziranje Jugoslavena. Na stranicama tih novina pojavljivao se kao autor i Vladimir Čopić koji je u to vrijeme vrlo aktivno radio kao novinar. To potvrđuje i činjenica da je u Čopićevoj partijskoj knjižici na mjestu »zanimanje« pisalo novinar. V. Čopić smatrao je ovu djelatnost važnim sredstvom za propagiranje marksističkih ideja, agitacije u korist sovjetske vlasti kao i značajnom polugom u organizacijskoj djelatnosti među jugoslavenskim ratnim zarobljenicima.

Kao sekretar CK Jugoslavenske komunističke grupe RKP (b) Čopić je odlučno vodio borbu protiv svih onih koji su na bilo koji način smetali učvršćivanju sovjetske vlasti.

Među Jugoslavenima djelovala je i organizacija s nazivom Jugoslavenska revolucionarna federacija (JRF).⁴⁷ Ona je bila organizirana početkom 1918. g. od desnih socijalista tipa doktora Mije Radoševića, predstavnika Srpske kraljevske vojne misije i »revolucionarne« jugoslavenske emigracije u Rusiji. Ta je organizacija stajala na stanovištu nemiješanja u »unutrašnje poslove Rusije«. Često su se pod maskom »neutralnosti« ove organizacije skrivale kontrarevolucionarne djelatnosti i propaganda za kralja te vrbovanje u bjelogardijske redove za borbu protiv Crvene armije. Vladimir Čopić djelovao je perom i riječju protiv te organizacije. Zbog svoje kontrarevolucionarne djelatnosti članovi JRF bili su uhapšeni ljeti 1918. g. Da bi se oslobodili, u zatvoru su odlučili da objave rezoluciju koja bi kao letak bila upućena svim zavedenim Jugoslavenima koji su se borili u kontrarevolucionarnim formacijama protiv sovjetske vlasti. Njihov prijedlog bio je primljen od sovjetskih vlasti i rezolucija je bila tiskana u službenom organu »Izvjestija«. U pozivu je rečeno da članovi JRF i srpske vojne misije smatraju »nekorisnim i čak štetnim za stvar svjetske revolucije daljnje učešće Srba i Hrvata u čehoslovačkoj pobuni na njihovoj strani, a također na strani drugih protivnika sovjetske vlasti«.⁴⁸

Sovjetske vlasti o ovom su slučaju postupile realno. U času intervencije protiv Sovjetske Rusije neutralnost srpskih jedinica bila bi pozitivna stvar.

Vladimir Čopić, kao sekretar Jugoslavenske komunističke grupe RKP (b), na čiji su zahtjev članovi JRF bili uhapšeni, odlučio je da također istupi u »Izvjestiji« da bi razobličio stvarne namjere članova JRF.⁴⁹ U članku pod naslovom »Posljednja riječ Jugoslavenskoj 'revolucionarnoj' federaciji« Čopić podsjeća da su oni još prije dva-tri mjeseca organizirali u Moskvi JRF s francuskim novcem i da je ta organizacija imala zadatak da od Jugoslavena stvara odrede koji će se boriti u sklopu englesko-francuske avanture na mурmanskom frontu i u čehoslovačkoj pobuni. On razobličava njihov poziv na neutralnost. Smatra da su oni trebali pozvati sve Srbe, Hrvate i Slovence koji su sposobni da nose oružje, da ne učestvuju« u borbi nego »da se odlučno bore protiv engleskih, francuskih, njemačkih, čeških i drugih razboj-

nika«. Njihov poziv je po Čopićevu mišljenju zakasnio. Jer srpski, hrvatski i slovenski radnici i seljaci nisu čekali rezoluciju ove gospode iz zatvora, nego se već odavno odlučno bore za sovjetsku vlast i brane tekovine socijalističke revolucije na češkim i drugim frontovima. I dalje, on smatra da su Jugoslaveni u Rusiji već shvatili »da je sloboda i pobjeda ruskog proletarijata istovremeno i naša sloboda i naša pobjeda, a smrt ruskog proletarijata je i naša smrt«.

Prema tome poziv JRF, po njegovu mišljenju ima jedini cilj da njih »same spasi iz zatvora«.

Potrebno je istaći i činjenicu da je na zahtjev Jugoslavenske komunističke grupe RKP (b) krajem godine bila rasformirana organizacija JRF.

Vladimir Čopić je bio suradnik, kao što je rečeno, glasila Jugoslavenske komunističke grupe RKP (b) »Svjetska revolucija« i glasila Federacije inozemnih komunističkih grupa »Komuna«. Za sada je nemoguće reći koliko je Čopićevih radova bilo objavljeno u tim i drugim novinama jer ne raspolazemo svim brojevima spomenutih novina. Osim toga, mnogi članci u tim novinama štampani su bez potpisa. Međutim, članci koje je on potpisao ili koji neosporno pripadaju njemu pokazuju političku i ideološku poziciju Čopića, njegovo shvatanje kardinalnih problema Sovjetske Rusije i marksizma.

Povodom godišnjice velike oktobarske revolucije Čopić je objavio članke u »Komuni« i u »Sevjetskoj revoluciji«.

U članku »Godišnjica revolucije«⁵⁰ on daje karakteristike prve u svijetu socijalističke države radnika i seljaka kao države koja je dala zemlju seljacima, tvornice radnicima, a prosvjetu djeci radnika i seljaka. Zaštitnik ovih izvojevanih prava je Crvena armija. Prva godina ostvarenja radničko-seljačke vlasti je prva godina njezine pobjede. Ali, protiv te pobjede se digla buržoazija čitavog svijeta. Čopić se obraća Jugoslavenima koji se bore u Murmansku pod engleskom komandom a protiv sovjetske vlasti i onima koji se zajedno s »bijelim« Čehoslovacima bore u interesu zapadnih imperijalista. On se obraća i onim Jugoslavenima koji su na čelu sa srpskim kraljem gušili revoluciju u Bugarskoj.

Čopić smatra da za njih još nije kasno da okrenu svoje oružje protiv neprijatelja ruskih radnika i seljaka. Prijeti im sudom povijesti: »Ako to ne učinite što prije, i ako ćete se i dalje slijepo pokoravati buržoaziji i oficirima, povijest će vas osuditi kao grobare svoje vlastite slobode.«⁵¹

Istom problemu, dubokoj vjeri u pobjedu Sovjetske Rusije, V. Čopić je posvetio specijalni članak »Pobjeda je naša«. Članak je bio objavljen u listu »Svjetska revolucija«.⁵² Čopić smatra da je kontrarevolucija pobijeđena ne samo time što se protiv nje digao sav ruski proletarijat i seljaštvo, nego i time što mu pomaže proletarijat cijeloga svijeta. U vezi s time on piše da »u pomoć ruskom proletarijatu dolazi proletarijat centralne Evrope«. On dalje ocjenjuje borbu austrijskog, češkog, mađarskog, srpskog, hrvatskog i njemačkog proletarijata kao internacionalnu borbu. Na temelju izloženog može se reći da je novinarstvo bilo sastavni dio cijele Čopićeve djelatnosti. Njegovi radovi i sudjelovanje u izdavačkoj djelatnosti pomažu nam da danas bolje ocijenimo Čopićevu teoretsku spremu. On je u to vrijeme u praktičnom radu čvrsto stajao na poziciji velikog oktobra.

Praktično djelovanje Čopićevo na strani revolucije najbolje karakterizira njegov partijski rad.

U kolovozu 1918. u sastavu Narodnog komesarijata za nacionalna pitanja Jugoslavenska komunistička grupa RKP (b) organizirala je Jugoslavenski odjel. Cilj je tom odjelu bio da se bavi ekonomskim i političkim pitanjima jugoslavenskih građana u Sovjetskoj Rusiji. Važno mjesto je zauzimala briga o ratnim zarobljenicima i njihovoj evakuaciji u domovinu.⁵³

U rukovodstvo tog odjela ušao je i V. Čopić. O tome govori pismo koje je 15. kolovoza 1918. Komesarijatu za nacionalna pitanja uputila Jugoslavenska komunistička grupa gdje je rečeno: »Komunistička grupa Južnih Slavena moli da se odredi drug Čopić V. za pomoćnika šefa Jugoslavenskog odjela u sastavu Komesarijata za pitanja nacionalnosti i da mu se dade punomoć za organizaciju odjela u vrijeme odsutnosti šefa odjela druga Vukašina Markovića, koji je momentalno na čehoslovačkom frontu i ne zna se kada će se vratiti.«⁵⁴ Čopić je bio odmah postavljen na spomenutu dužnost. Uskoro je svojim radom postao duša toga odjela.

Da bi se moglo suditi o značenju i popularnosti ovog odjela za vrijeme Čopićeva rada u njemu, navest ćemo dio pisma od 23. kolovoza što su ga potpisali Dragutin Godina i sam Čopić, a koje je Sovjetu narodnih komesara i Narodnom komesarijatu za inozemne poslove bilo poslano u ime Jugoslavenske komunističke grupe. U tome se pismu kaže: »S obzirom na to što članovi Srpske misije i Kr(aljevskog) srpskog konzulata ne izražavaju volju radnika i seljaka koji stenju pod petom srpske i austrijske buržoazije nego naprotiv djeluju protivno, kao i na prisutnost takvih reakcionara u Moskvi koji predstavljaju opasnost za sovjetsku vlast — Komunistička grupa Južnih Slavena moli da se isprazni kraljevski srpski konzulat i srpska vojna misija. Posljednji imaju veze s kontrarevolucionarima i zbog toga neka se uhapsu. Ostale treba iseliti s teritorija Sovjetske Republike, a svi poslovi koji se tiču srpskih građana neka se predaju Južnoslavenskom odjelu Komesarijata za nacionalne poslove.«⁵⁵

Uskoro je odjel stvarno preuzeo poslove kraljevske misije, a kasnije su oni predani Jugoslavenskom sovjetu radničkih i seljačkih deputata.⁵⁶

Južnoslavenski odjel provodio je svoj rad preko sekcija koje su bile organizirane u njegovu sastavu. To su bile političko-agitatorska, vojna, radna i kulturno-prosvjetna sekcija. Svaka je sekcija imala svoj djelokrug. Preko sekcija obavljala se zaista obimna djelatnost među jugoslavenskim ratnim zarobljenicima i u prvom redu među neorganiziranim, izvanpartijskim masama.

Kao što je bilo rečeno, predsjednik Jugoslavenskog odjela je bio Vukašin Marković. Međutim, on je često bio na terenu tako da je praktički čitav rad pao na Čopićeva leđa.⁵⁷

Zbog njegove prevelike zauzetosti u Odjelu 24. kolovoza na sjednici CK Jugoslavenske grupe predloženo je da se Čopića odslobodi dužnosti sekretara Jugoslavenske komunističke grupe RKP (b).⁵⁸

Ali Čopić nije dugo ostao niti na dužnosti u Odjelu. Ratne prilike, uvjeti građanskog rata, donosili su nove zadatke. Čopić je dobio nov, izvanredno važan zadatak od rukovodstva Federacije inozemnih komunističkih grupa pri CK RKP (b) u Moskvi. U to su vrijeme na teritoriju Sovjetske Rusije postojale mnogobrojne nacionalne jedinice u sastavu Crvene armije. S obzirom na to da su te jedinice bile podvrgavane velikoj kantrapropagandi, da su u redovima inozemaca trajno rovarili pritajeni kontrarevolucionari,

trebalo ih je onemogućiti, trebalo je organizirati i pojačati partijski i masovni politički rad u tim jedinicama.

O tome svjedoče mnogi dokumenti. U to vrijeme posebno je jaka bila kontrarevolucionarna djelatnost na jednom od najosjetljivijih frontova — Caricinskom frontu. Tu su za kontrarevolucionarni rad bili iskorištavani mnogi desnoserovski elementi. Baš zbog toga je Federacija inozemnih komunističkih grupa pri RKP (b) organizirala posebnu komisiju koja je trebala temeljito upoznati situaciju u nacionalnim jedinicama i preuzeti potrebne praktične mjere. U vezi s time bila je 28. kolovoza izdana specijalna »mandat-legitimacija« članovima Komisije: Vladimiru Čopiću, Ljubi Kragujeviću, Milivoju Mijatovu i Rumunju Mihajlu Guju. Taj »mandat« je potpisao predsjednik Svesaveznog centralnog izvršnog komiteta Jakob Mihajlović Sverdlov.⁵⁹

U tom je dokumentu određena zadaća Komisije: »S obzirom da se na čitavom teritoriju Ruske Socijalističke Federativne Sovjetske Republike nalaze nacionalne vojne jedinice, nazivajući se nacionalnim ili skrivajući se pod raznim revolucionarnim imenima, pa čak i komunističkim, a stvarno su izdale revoluciju i prešle na stranu neprijatelja ili ga pomažu, Federacija inozemnih grupa u sastavu Ruske komunističke partije (boljševika) zaključila je da je potrebno sve takve jedinice rasformirati, a borce koji su ostali vjerni revoluciji prebaciti u druge internacionalne jedinice ili u sigurna mjesta.«

Kao što se vidi, Komisija je bila opunomoćena da ispita i poduzme potrebne korake uključujući i rasformiranje jedinica. Zadaća koju je dobila Komisija bila je važna i odgovorna. U posebnom mandatu Čopića bili su označeni kao gradovi djelovanja Saratov, Caricin i Astrahan. Dokument je davao pravo Čopiću da organizira mitinge, da drži predavanja i formira komunističke ćelije među inozemnim radnicima i seljacima.

Komisija je potpuno izvršila zadatak. To se vidi na primjer iz posebnog izvještaja koji su Čopić i Guju podnijeli 16. listopada Federaciji inozemnih komunističkih grupa.⁶⁰ U tom izvještaju najprije se daje analiza položaja u nacionalnim i internacionalnim jedinicama. Iz ovog se vidi da je u sklopu tih jedinica bio stacioniran specijalni Internacionalni puk u kojemu je bila i Južnoslavenska četa. Posebno se govorilo o teškoj političkoj situaciji u ovoj jedinici, jer je u njoj pored agitacije u korist sovjetske vlasti vršena agitacija i protiv nje. Time su se bavili neki srpski oficiri. Oni su bili povezani i sa JRF. Agenti JRF su propovijedali »neutralnost«, »nemiješanje u ruske poslove«, dok su u stvari vodili kontrarevolucionarni rad. U izvještaju se podvlači da takva antisovjetska propaganda nije baš imala velikih uspjeha među vojnicima, jer su oni shvaćali »da je jedini izlaz iz situacije u koju ih je doveo imperijalistički rat — proleterska diktatura i uništavanje buržoazije.«⁶¹ Iz izvještaja se vidi da su spomenute jedinice sudjelovale i u gušenju ustanka njemačkih kolonista, što je bilo pozitivno od njih. Komisija je očistila jedinice od štetnih elemenata i organizirala partijski rad. Evo jednog primjera iz izvještaja: »4. rujna održan je sastanak 2. čete. Na njemu je istupao drug Čopić sa predavanjem o tekućoj situaciji. 5. rujna proveden je takav sastanak u 1. četi.«⁶²

U Saratovu se nalazio i logor ratnih vojnih zarobljenika. U tom logoru održan je miting na kojemu su govorili 7. rujna M. Guju na rumunjskom,

a Čopić i Mijatov na hrvatskom i srpskom. Kako se vidi iz drugih dokumenata Čopić je putovao i na front nedaleko od Saratova u Čornij Jar.⁶²

Kao što se vidi iz dokumenata, u Caricinu je bila vrlo komplicirana situacija. Tu je bio Srpsko-sovjetski bataljon. Međutim štab i partijska organizacija bataljona nisu se slagali s Caricinskom Federacijom inozemnih komunističkih grupa. Zbog toga je trebalo u prvom redu konsolidirati partijsku organizaciju. U jednom pismu predsjednik Federacije inozemnih komunističkih grupa Caricina Melher obavještava Čopića da mu je poslan specijalni čovjek (Bugarin Džorov) da ga informira o stanju u Federaciji Melher se žali na Jugoslavene Grulovića i Grbanova koji navodno nisu uspjeli da konsolidiraju stanje i moli za pomoć. Pismo završava slijedećim riječima: »U ime naše stvari, molim vas, poduzmite mjere kako bi se u najkraće vrijeme uredile kod nas stvari. Pošaljite nam u tom smislu iskusnog druga ili bilo bi još bolje da dođete ovamo sami, i da zajednički riješimo stvar...«⁶⁴ Rezultati su Čopićeve intervencije poznati. Bila je stvorena Komunistička grupa Južnih Slavena. U njeno rukovodstvo ušli su najviđeniji Jugoslaveni u Caricinu: Grulović, Sipoš, Manojlović, Korošec i Grbanov. Većina ih je ranije djelovala u jugoslavenskim socijaldemokratskim organizacijama. Osim ovoga bila je reorganizirana Caricinska Federacija inozemnih komunističkih grupa po uzoru na moskovsku — na jednakim principima, tj. svaka nacionalna grupa dala je po jednog predstavnika. U Caricinu je bio organiziran veliki miting ratnih zarobljenika na kojemu su govorili Čopić, Guju i Mijatov. A na sastancima u bataljonu posebno su govorili Čopić i Mijatov.

U Astrahanu u sastavu Sovjetskog puka nalazila se Srpska stražarska četa. U toj je četi bila vrlo komplicirana politička situacija jer su u njoj oficiri vrlo aktivno vodili antisovjetsku propagandu.

Dolazak komisije uzbudio je četu. Kontrarevolucionari su vrlo vješto ubacili vijest da je došla komisija koja će kazniti četu. To je izazvalo neprijateljski stav prema komisiji. Komisija je uspjela da razobliči kontrarevolucionare. Ipak je bilo odlučeno da se četa rasformira i ponovo oformi. Taj zadatak trebao je izvršiti Mijatov, član komisije, koji je poslije odlaska komisije ostavljen u Astrahanu.

Kao što se vidi iz izvještaja, Čopić i Guju su vrlo savjesno proučili situaciju. Oni su izvršili veliki organizacijski rad, a ujedno su poduzeli vrlo efikasne korake da se sanira situacija u pojedinim jedinicama. Mnogi njihovi prijedlozi kasnije su bili realizirani, najprije prijedlog da se ujedine kulturno-prosvjetne sile i da se ojača agitacija sistematskim slanjem grupa agitatora na front.

Komisija se vratila u Moskvu 15. listopada.⁶⁵ Poslije tog uspješnog rada Čopić je ponovno vraćen na partijski rad u Jugoslavensku komunističku grupu i Južnoslavenski odjel. Tu je izvršio vrlo veliki posao, naročito u vezi s organiziranim povratkom Jugoslavena u domovinu.

Već 25. listopada organizirao je izvanrednu konferenciju jugoslavenskih komunista u Moskvi. Na toj konferenciji je Čopić podnio izvještaj za svoj rad u Južnoslavenskom odjelu.⁶⁶ Na toj je sjednici 21. listopada izabran za predsjednika Jugoslavenske komunističke grupe.⁶⁷ U toku listopada i studenog intenzivno radi u Grupi. Ali pored organizacijskog rada često nastupa na predavanjima na temu »Revolucija i južnoslavensko pitanje«.⁶⁸ Iz ovog se vidi da ga zanimaju pitanja odnosa Južnih Slavena prema revoluciji kao

i njihova sudbina, koju on promatra zavisno od revolucije. On misli o su-
trašnjici, o ulozi zarobljenika, a naročito komunista kad se vrate u domo-
vinu.

U vezi s propašću Austro-Ugarske Monarhije u listopadu 1918. i stvara-
njem jugoslavenske države postalo je vrlo aktualno pitanje povratka u do-
movinu sudionika oktobarske revolucije i građanskog rata u Rusiji, a u pr-
vom redu komunista.

Postavilo se pitanje neophodnosti partijskog djelovanja u domovini. Ru-
kovodstvo partijske organizacije u Moskvi naročito je brinulo o tom pita-
nju. Baš zbog toga je 5. studenoga 1918. održana izvanredna konferencija
jugoslavenskih komunista u Moskvi. Na toj konferenciji, čiji je važan sudio-
nik i organizator bio Čopić, donesen je zaključak da se osnuje Komunistička
partija (boljševika) Srba, Hrvata i Slovenaca (KP [b] SHS) i izabere CK
KP (b) SHS.⁶⁹

Ova partijska organizacija bila je formirana po uzoru na Boljševičku
partiju. Za temelj svoga rada ona je proglasila programska načela RKP
(b).⁷⁰ Cilj joj je bio da stvori organizacionu bazu za rad buduće komunis-
tičke partije u domovini.

Na izvanrednoj konferenciji bila je osuđena »Jugoslavenska socijal-
demokratska stranka« zbog odstupanja od principa klasne borbe i izdaje
interesa radničke klase. U dokumentu koji je bio primljen ne razlikuju se
jugoslavenske socijal-demokratske stranke pojedinačno, što je naravno bilo
pogrešno. Na toj konferenciji izabran je za zamjenika predsjednika CK Vla-
dimir Čopić. Konferencija je donijela odluku da cijeli CK otputuje u zemlju.
U dokumentu koji je upućen svim jugoslavenskim partijskim organizacijama
u Rusiji, a u vezi s organizacijom Južnoslavenskog odjela isticalo se da
treba prenijeti rad komunista u Jugoslaviju: »Južnoslavenska grupa zavr-
šava svoju djelatnost u Rusiji. Na nedavnoj konferenciji južnoslavenskih
grupa odlučeno je da se stvori Komunistička partija Jugoslavije. Odlučeno
je da se prenese centar u domovinu. S takvim zadatkom odlaze u zemlju
predsjednik grupe, drug Čopić i Kovačević.«⁷¹ O tome je bilo riječi i u
članku »Naša zadaća«, koji je objavljen u »Sevjetskoj revoluciji«: »Naša
glavna zadaća je obrana oktobarske revolucije, a zatim organizacija naše par-
tije na Balkanu i Austro-Ugarskoj, koristeći se iskustvom klasne borbe.«⁷²

U vezi s takvim zadatkom na sjednici CK KP (b) SHS od 7. studenog
organizirana je specijalna komisija za slanje komunista u domovinu. U ko-
misiju su ušli Vladimir Čopić i Nikola Kovačević, a zamjenici su im bili
Ivan Matuzović i Franjo Drobni.⁷³

Jedan od članova CK, koji je među prvima otputovao u zemlju, bio je
Vladimir Čopić. On je otputovao po odluci CK od 12. XI 1918.⁷⁴

Iz sačuvanog specijalnog Uvjerenja⁷⁵ vidi se da ga CKKP (b) SHS šalje
»u inozemstvo sa specijalnim zadatkom«. ⁷⁶ Već 22. studenoga 1918. g. on je
bio u Smolensku.

Inozemna komunistička sekcija u sastavu Smolenskog komiteta RKP (b)
zamolila je komandanta puka Jazikova da pomogne Čopiću prijeći granicu.⁷⁷
Ovo je posljednji od nađenih dokumenata iz dosijea Čopićeva. Kao što je
poznato, Čopić je uspješno prešao granicu i već u studenome 1918. g. našao
se u Jugoslaviji.

U Čopićevu dosijeu sačuvao se dokument koji se zove Obaveza, od studenoga 1918. Dokument je napisan uoči Čopićeva odlaska u zemlju i iz njega se vidi njegov odnos prema revoluciji. U tom dokumentu se kaže:

»Dajem časnu riječ, kao komunista i revolucionar, kao član Komunističke partije (boljševika) Srba, Hrvata i Slovenaca, da ću ostvarivati komunističku ideju ili ću poginuti u borbi protiv svjetske kontrarevolucije.

Kunem se svijetlim imenom Revolucije i Slobode, pred licem čitave radničke klase da neću baciti oružje iz ruku dogod ne pobijedi zastava Internacionalne i dok se ne razvije u čitavom svijetu«.

To nije samo obaveza nego i zakletva, obećanje, koje je on dao kao komunista i kao internacionalist. S njim je on u studenome 1918. g. otputovao u domovinu i, kao što je to pokazao njegov život, borio se ustrajno i ostao mu vjeran do kraja.

Sl. 140 — Skupina radničko-obrtničkog društva »Uskok« na izletu u Senjskoj Dragi za 1. Maja 1919.

B I L J E S K E

- ¹ Ovaj je rad bio napisan 1966. godine za sovjetske čitaoce.
- ² O tome pišu »Novi list« od 6. XII, 10. XII i 11. XII 1959; »Komunist« od 7. XI 1959; Enciklopedija Jugoslavije, Zagreb MCMLVI, sv. 2, str. 611; Pregled istorije Saveza komunista Jugoslavije, Beograd 1963, str. 44, 63, 89 i dr.
- ³ Matija Uradin, Prilog za biografiju Vladimira Copicća, »Senjski zbornik«, knj. I, Senj, 1965. Isti je rad objavljen i u časopisu Instituta za historiju radničkog pokreta Hrvatske »Putovi revolucije« 6, Zagreb 1966.
- ⁴ Centralni partijski arhiv Instituta marksizma-lenjinizma pri CK KPSS (u daljem tekstu CPA IML), f. 495, op. 277, d. 191, list (b) 3, 9, i dr.
- ⁵ Na kući u Senju u naselju Varoš (danas Copicćevo naselje), nalazi se mramorna memorijalna ploča na kojoj je uklesan sljedeći tekst: »U ovoj kući se je rodio 8. III 1891. g. Vladimir Copicć, član CK KPJ, poznati revolucionar, gosljedni borac za principe proleterskog internacionalizma. Ova je memorijalna ploča podignuta u vezi s 70-godišnjicom ovog znamenitog borca za prava čovjeka i 20-godišnjicom ustanka naših naroda. — Narod općine Senj«.
- ⁶ Otac Vladimira Copicća Ivan bio je krojač, ali je radio kao postolar. Otac je bio pravoslavne vjere, a majka Marija (djevojačko prezime Lončarić) katoličke. Imali su sedmero djece: Jelenu, Milku, Anku, Stepana, Đuru, Milana i Vladimira. Đuro je, čini se, poginuo u svjetskom ratu, a Milan je sudjelovao u revoluciji i građanskom ratu u Rusiji, a kasnije i u građanskom ratu u Španiji, te po svemu sudeći, poginuo u logoru u Francuskoj u vrijeme hitlerove okupacije. Autor najiskrenije ga hvaljuje direktoru Muzeja u Senju, profesoru Anti Glavičiću za podatke o ranom razdoblju Copicćeva života koje je prikupio i poslao mu u Moskvu.
- ⁷ Copicć je dobio državnu stipendiju od 200 kruna od I. do IV. razreda gimnazije i 300 kruna od IV. do VIII. razreda. Vidi Dnevnik Kraljevske realne gimnazije u Senju (prema pismu A. Glavičića autoru od 15. VI. 1964).
- ⁸ Copicć piše u svojoj biografiji da nije mogao položiti posljednja dva ispita zbog toga što je bio pozvan u vojsku. (Usp. CPA IML, f. 495, op. 277, d. 191, 1.3.)
- ⁹ CPA IML, f. 495, op. 277, d. 191, 1.9.
- ¹⁰ Usp. Vice Zaninović, Mlada Hrvatska uoči prvog svjetskog rata, Historijski zbornik, Zagreb 1958—1959.
- ¹¹ CPA IML, f. 495, op. 277, d. 191, 1. 3 ob.
- ¹² Isto.
- ¹³ M. Uradin, n. dj., str. 137.
- ¹⁴ Izvor kao u bilješci 9.
- ¹⁵ M. Uradin (n. dj., str. 137) piše da je u Copicćevu stanu policija tražila oružje. Copicć u biografiji piše sljedeće: »Izbjegav sam zatvor zahvaljujući tome što sam dan prije premetačine otišao u vojsku« (Izvor kao u bilješci 9).
- ¹⁶ CPA IML, f. 495, op. 277, d. 191, 1. 3 ob. U svojoj završnoj riječi prilikom sudskog procesa 1925. godine Vladimir Copicć je izjavio da je kao austro-ugarski vojnik bio politički nepouzdan i da je zbog toga, po završetku vojne škole, bio prebacivan iz puka u puk i na kraju poslan na frontu (Usp. Dragan Marković — Ljubiša Ristović, Pred nepriznatim sudom, knj. I, Beograd, 1965, str. 329).
- ¹⁷ CPA IML, f. 495, op. 277, d. 191, 1. 9 ob.
- ¹⁸ Izvor kao u bilješci 4. Na sudskom procesu je Copicć izjavio da se je predao dobrovoljno (Vidi: D. Marković, Lj. Ristović, n. dj., str. 329).
- ¹⁹ (Centralni državni vojno-historijski arhiv [CDVHA] f. 200, op. 5, d. 8, 1. 158). Prema nekim podacima Copicć je bio u logoru u Taškentu.
- ²⁰ CPA IML, f. 495, op. 277, d. 191, 1.1 ob.
- ²¹ Usp. Jugoslavenski dobrovoljački korpus u Rusiji 1914—1918, Beograd, 1954.
- ²² Izvor dao u bilj. 17.
- ²³ Vilko Marion (1883—1920) Hrvat iz Jastrebarskog. Zbog političke djelatnosti bio je izbačen iz Dobrovoljačke divizije i protjeran u Sibir. Poslije pobjede oktobarske revolucije postao je komandant Teritorijalne divizije »Treća internacionala« Crvene armije.
- ²⁴ Svi su oni kasnije sudjelovali u borbi za pobjedu sovjetske vlasti u Rusiji. Evo što je, u službenom aktu od 12. svibnja 1916. godine, javio načelnik I srpske dobrovoljačke divizije pukovnik Hadžić glavnom načelniku Odeskog vojnog okruga: »Imam čast da vas obavijestim da su bivši austrijski ratni zarobljenici, a u posljednje vrijeme dobrovoljci moje divizije, oficiri Ivan Brkić, Vladimir Copicć i Slavko Hlavati — mojom odlukom pod tajnim administrativnim brojem 87 i adm. b., 304 od 11. ovog mjeseca isključeni iz divizije i predani Odeskom rajonskom vojnom komandantu zbog slanja u logor ratnih zarobljenika«. (Vidi: CDVHA, F, 1837, op. I, d. 26, 1.270).
- ²⁵ Usp. D. Marković—Lj. Ristović, n. dj., str. 329.
- ²⁶ Izvor kao u bilj. 11.
- ²⁷ Kao u bilj. 25.
- ²⁸ Usp. D. Marković—Lj. Ristović, n. dj., str. 330.
- ²⁹ CPA IML, f. 17, op. 1, d. 541, 1. 1.
- ³⁰ Isto.
- ³¹ Gustav Barabaš (1889—1938) iz Velike Gorice bio je u Crvenoj armiji od početka njene organizacije. Poslije rasformiranja štaba IV. armije bio je načelnik 2. ustaničke ukrajinske divizije, a zatim komandant Internacionalne divizije. Poslije završetka građanskog rata imao je visoke dužnosti u sovjetskom državnom aparatu.
- ³² CPA IML, f. 17, op. 1, d. 541, 1.5; Centralni državni arhiv Sovjetske armije (u daljem tekstu CDASA), f. 14, op. 1, d. 239, 1.8.
- ³³ CDASA, f. 14, op. 1, d. 36, 1. 9.
- ³⁴ CPA IML, f. 17, op. 1, d. 541, 1.9.
- ³⁵ CPA IML, f. 17, op. 1, d. 541, 1.30.
- ³⁶ Izvor kao u bilješci 34.
- ³⁷ CPA IML, f. 495, op. 277, d. 191, 1.10.
- ³⁸ I. D. Očak, Jugoslavjanska komunističeska grupa RKP(b) v 1918 g. »Internacionalisti v borbe za vlast sovjeto«, Moskva, 1965.
- ³⁹ CPA IML, f. 495, op. 277, d. 191, 1.4.
- ⁴⁰ CPA IML, f. 17, op. 1, d. 422, 1.94 ob. Federacija inozemnih komunističkih grupa RKP (b) bila je osnovana u travnju 1918. g. kao rukovodstvo svih inozemnih komunista u Rusiji.

- ⁴¹ Isto.
- ⁴² CPA IML, f. 17, op. 1, d. 434, 1.1.
- ⁴³ Kako se vidi iz izvještaja Komunističke grupe za kolovoz 1918. g. na hrvatsko-srpski jezik bile su prevedene brošure: K. Liebknecht, Pauci i muhe; Radnički vođa pred kapitalističkim sudom; Karpški, buržoazija; Bela Kun, Cija je zemlja?; Ustav Ruske Socijalističke Federativne Sovjetske Republike; Tko je to vojnik-crvenoarmejac?; Sjeti se družu crvenoarmejca! Iz tog se izvještaja također vidi da je bila pripremljena za objavljivanje slijedeća literatura: Marx-Engels, Komunistički manifest; V. Friče, Internacionalizam; V. Friče, Borba klasa i partije; Krapinski, S kim ste seljaci, s kime si narode? Kome pomazete?; I. Uljanov, Što se dogodilo u Rusiji?; Laci i Krapinski, Što je to sovjetska vlast i kako se ona gradi?; N. Buharin, Program komunista (boljševika); Dolje međunarodni razbojnici itd. CPA IML, f. 17, op. 1, d. 415, 11, 22—22 ob.
- ⁴⁴ CPA IML, f. 17, op. 1, d. 422, 1.94 ob.
- ⁴⁵ D. Marković — Lj. Ristović, n. dj., str. 329.
- ⁴⁶ CPA IML, f. 17, op. 1, d. 434, 1.1 ob. Predsjednik grupe u to vrijeme bio je Crnogorac Vukašin Marković jedan od osnivača Jugoslavenske komunističke grupe RKP (b).
- ⁴⁷ I. D. Očak, Jugoslavenski internacionalisti u borbe za pobjedu sovjetskoj vlasti v Rossii 1917—1921. godine. Moskva, 1966, str. 116.
- ⁴⁸ »Izvestija«, 16. VIII 1918. No 173.
- ⁴⁹ »Izvestija«, 21. VIII 1918. No 179.
- ⁵⁰ »Kommuna«, Petrograd, N. 1, 7. XI. (25. X) 1918.
- ⁵¹ »Kommuna«, 7. XI. 1918, N. 1.
- ⁵² Ovaj je članak bio objavljen na prvoj sjednici s portretom V. I. Lenjina. »Vsjemirnaja revolucija«, 6. XI 1918, No 29.
- ⁵³ I. D. Očak, Iz istorii učastija jugoslavjan v borbe za pobjedu Sovjetskoj vlasti v Rossii (1917—1921 gg. »Oktjabskaja revolucija i zarubežnije slavjanskije narodi«, Moskva, 1957, str. 292—293.
- ⁵⁴ Centralni državni arhiv oktobarske revolucije SSSR (u daljem tekstu CDAOR SSSR), f. 1318, op. 1, d. 38, 1. 5.
- ⁵⁵ CPA IML, f. 17, op. 1, d. 418, 1. 38.
- ⁵⁶ I. D. Očak, Jugoslavjanskije sovjeti v Rossii v 1918—1921 godah. »Voprosi istorii«. N 6, 1966. str. 45.
- ⁵⁷ Izvor kao u bilješci 54.
- ⁵⁸ CPA IML, f. 17, op. 1, d. 438, 1.3 ob.
- ⁵⁹ CPA IML, f. op. 1, d. 541, 1.19.
- ⁶⁰ CDAOR SSSR, f. 1318, op. 1, d. 38, 11. 18—24.
- ⁶¹ CDAOR SSSR, f. 1318, op. 1, d. 38, 1.18.
- ⁶² CDAOR SSSR, f. 1318, op. 1, d. 38, 1. 18.
- ⁶³ CPA IML, f. 495, op. 277, d. 191, 1.2. Vladimir Čopić je dobio od Caricinskog komesarijata unutrašnjih poslova dozvolu za besplatno putovanje od caricinske riječne luke do Crnog Jara (Cornij Jar) gdje ih je čekao isti posao (CPA IML, f. 17, op. 1, d. 541, 1.23).
- ⁶⁴ CPA IML, f. 17, op. 1, od 541, 1. 36 ob.
- ⁶⁵ Kako se vidi iz dokumenata, Čopić je već 15. listopada 1918. prisustvovao sjednici rukovodstva Jugoslavenske komunističke grupe.
- ⁶⁶ CPA IML, f. 17, op. 1, d. 541, 1.19.
- ⁶⁷ CPA IML, f. 17, op. 1, d. 541, 1. 21 ob.
- ⁶⁸ CPA IML, f. 17, op. 1, d. 541, 1.24.
- ⁶⁹ Bogumil Hrabak, Komunistička partija (boljševika) Srba, Hrvata i Slovenaca, Jugoslavenski istorijski časopis (JIC) 1969, br. 1—2; I. D. Očak, u bilj. 47 n. dj., str. 135—138.
- ⁷⁰ CPA IML, f. 17, op. 1, d. 434, 1.27.
- ⁷¹ Centralni arhiv Oktobarske revolucije Lenjingradske oblasti, f. 75, op. 2, d. 7, sv. 28.
- ⁷² »Vsjemirnaja revolucija«, No 31, 21. XI 1918.
- ⁷³ CDAOR SSSR, f. 1318, op. 1, d. 38, 1.27.
- ⁷⁴ CPA IML, f. 17, op. 1, d. 434, 1.32.
- ⁷⁵ U »Uvjerenju« je pogrešno označen datum 18. listopada 1918. Na poledini tog istog dokumenta nalazi se datum 22. studenog 1918, što odgovara istini.
- ⁷⁶ CPA IML, f. 17, op. 1, d. 541, 1.39.
- ⁷⁷ CPA IML, f. 17, op. 1, d. 541, 1.39 ob.

GRAĐA ZA BIOGRAFIJU VLADIMIRA ČOPIĆA

O životu i radu jugoslavenskih revolucionara Vladimira Čopića u Rusiji za vrijeme prvog svjetskog rata i velike oktobarske socijalističke revolucije sačuvalo se vrlo malo dokumenata. Većina sačuvanih dokumenata tiču se njegove djelatnosti 1918. g.

Za nas su baš ti dokumenti dragocjeni jer nam pomažu da shvatimo razdoblje kad se počeo razvijati njegov revolucionarni rad i kad je Čopić počeo istupati kao svjestan pristaša sovjetske vlasti.

Dokumenti koji se ovdje objavljuju pretežno prvi put mogli bi se razdijeliti u nekoliko grupa.

Prvu grupu čine dokumenti iz ličnoga dosijea V. Čopića. Oni se čuvaju u Centralnom partijskom arhivu Instituta marksizam-lenjinizam pri CK KPSS u Moskvi. Takvih dokumenata sakupljeno je ovdje 24. Svi su oni u originalu napisani na ruskom jeziku. Ovdje su poredani po kronološkom redu. Nekoliko je dokumenata izostavljeno jer se ponavljaju. Ti se dokumenti objavljuju po prvi put.

Drugu grupu dokumenata čine dva članka V. Čopića objavljena u štampi 1918. g. Prvi je objavljen u centralnom organu Centralnog izvršnog komiteta Sovjeta, novinama »Izvestija« a drugi u centralnim novinama Jugoslavenske komunističke grupe pri CK Ruske komunističke partije (boljševika) u Moskvi »Vsjemirnaja revolucija«.

Treća grupa ili, točnije, dokument je »Autobiografija« V. Čopića koja je napisana 1929. g. u Moskvi na ruskom jeziku. I ovaj je dokument bio tiskan u Moskvi 1966. I. D. Očak. Avtobiografija jugoslavskoga komunista Vladimira Čopića. »Sovjetskoje slavjanovedenje«, N 2, 1967. V. Čopić napisao je svoju biografiju na ruskom jeziku te se ovdje daje u prijevodu. I. D. Očak. Avtobiografija jugoslavskoga komunista Vladimira Čopića. »Sovjetskoje slavjanovedenje«, N 2, 1967. S obzirom na to da se ovi dokumenti objavljuju u prilogu rada o Vladimiru Čopiću mnogi komentari dokumenata se izostavljaju.

Dokument br. 1

POTVRDA VLADIMIRU ČOPIĆU NA PRAVO BORAVKA U SOVJETSKOM SAVEZU

Privremeni vojno-revolucionarni komitet
Sovjet vojničkih, radničkih
i seljačkih deputata
29. ožujka 1918. g.
Br. 2385
Bobrov Voron (ježke gubernije)

UVJERENJE

Izdano Vladimiru Ivanoviću Čopiću, kojim mu se na osnovi odluke Bobrovskog kotarskog revolucionarnog komiteta od 20. ožujka (novog kalen-

dara) 1918. godine daje pravo na boravak i slobodno kretanje u granicama Ruske Sovjetske Republike.

Uvjerenje se ovjerava potpisom i žigom.
Predsjednik Revolucionarnog komiteta: A. Prohorov
Član-sekretar: (potpis nečitljiv)
Djelovođa: (potpis nečitljiv)
Žig: »Sovjet V(ojničkih), R(adničkih) i S(eljačkih) deputata.
Bobrov. Voronj(ež)«

Dokument br. 2

DOZVOLA VLADIMIRU ČOPIĆU ZA ODLAZAK U MOSKVVU

Privremeni Vojno-revolucionarni komitet.
Sovjet vojničkih, radničkih i seljačkih deputata

2. travnja 1918. g.
Broj 2578
Bobrov, Voronješka gubernija

UVJERENJE

Izdano Vladimiru Ivanoviću Čopiću da mu se dozvoljava od strane Revolucionarnog vojnog komiteta besplatno putovanje u Moskvu zbog učešća u radu Revolucionarnog komiteta ratnih zarobljenika moskovskog vojnog okruga.

Ovo se potpisom i pečatom ovjerava.
Predsjednik Revolucionarnog komiteta: A. Prohorov
Član-sekretar: (potpis nečitljiv)
Djelovođa: (potpis nečitljiv)

Žig: »Sovjet Vojničkih, Radničkih i Seljačkih deputata.
Bobrov. Voronjež.«

Dokument br. 3

POTVRDA O DUZNOSTI VLADIMIRA ČOPIĆA U ŠTABU IV. ARMIIJE

Štab
IV. armije
sovjetske vojske
Moskva 2. IV. 1918.

Uvjerenje Br. 387

Izdano Vladimiru Iv(anoviću) Čopiću, koji se nalazi na dužnosti u štabu IV. armije sovjske vojske Južnih ruskih republika kao *agitator*.* Ovim se ovjerava da je on stvarno postavljen od gorespomenutog Štaba s plaćom od

550 rubalja mjesečno, a također i hranom do 23. juna 1918.
Sve ovo ovjerava se potpisom i žigom.

Za Načelnika štaba: N. Mašaja
Izvršitelj: Potpis nečitljiv

Žig: »Štab IV. armije
sovjetske vojske«

^o podcrtano u originalu

✓ (2)

Вр. В-Рез. К-тъ
СОВЕТЪ
Секретарь
ДЕПАРТАМЕНТЪ
УДОС ТОВЕРЕНІЕ

Апрѣля 2 1918
№ 2548
г. Вабровъ, Вятин.

Дано сіе Владимиру Ивановичу Ч О П И Ч
въ томъ , что ему разрѣшается Ревкома без-
платный проездъ въ г. Москву для совмѣстной
работы съ Революціоннымъ Комитетамъ Военно-
плѣнныхъ Московскаго Военнаго Округа, что
подпись и приложеніемъ печати удостоверяется

Предсѣдатель Ревкома *А. Троцкий*
членъ-Секретарь *Троцкий*
Ділопроизводитель *Климовъ*

Sl. 141 — Izvorni snimak Uvjerenja od 2. aprila 1918. izdanog VI. Čopiću (br. 2)

Dokument br. 4

POTVRDA VLADIMIRU ČOPIĆU O DUŽNOSTI U STABU IV ARMIIJE
Štab
IV. armije
sovjetske vojske
Aprila 1918. g.

UVJERENJE

Izdano drugu Vladimiru Čopiću da je stvarno u službi IV. armije sovjetske vojske na dužnosti člana za specijalne zadatke.
Ovo se potvrđuje potpisom i žigom.
Načelnik štaba: Barabaš
Sekretar: Dudinski
Žig: »Štab IV. armije sovjetske vojske«.

NAREĐENJE V. ČOPIĆU ZA VERBOVANJE DOBROVOLJACA

Dokument br. 5

Štab
IV. armije
sovjetske vojske
12. travnja 1910. g.
Br. 553

n a r e đ e n j e
članu za specijalne poslove
IV revolucionarne armije
Sovjetske vojske
drugu
Čopiću

Ovim vam se naređuje da odmah otputujete u Nižnji Novgorod sa zadatkom da sakupite dobrovoljce Ruse i ratne zarobljenike zbog formiranja IV. revolucionarne sovjetske vojske.

Molim sve Sovjete, Mobilizacioni biro, centralne štabove Crvene armije i štabove okruga da pomognu opunomoćenom drugu Čopiću u izvršenju zadatka kao i s prostorijama, prijevoznim sredstvima, hranom, naoružanjem i drugim.

Ovo ovjeravam potpisom i
žigom

Načelnik Štaba IV Rev(olucionarne)
Sov(jetske vojske)

Barabaš

Sekretar: (potpis nečitljiv)

Žig: »Štab IV armije Sovjetske vojske«

Dokument br. 6

DOZVOLA VLADIMIRU ČOPIĆU ZA NOŠENJE ORUŽJA

Štab
IV armije
sovjetske vojske
12. travnja 1918. g.
Br. 652

UVJERENJE

Nosilac ovoga je drug Čopić koji se nalazi u štabu IV. armije sovjetske vojske na dužnosti za specijalne zadatke.

Dozvoljava mu se nošenje svih vrsta oružja, što potpisom i žigom ovjeravam.

Načelnik štaba: Barabaš
Sekretar: Dudinski

Dokument br. 7

POTVRDA VLADIMIRU ČOPIĆU O NJEGOVOM UČEŠĆU U BORBI

Štab
IV. armije
sovjetske vojske
17. svibnja 1918.
Br. 138

VOJNOM KOMESARIJATU U MOSKVI

Ovim se potvrđuje da je drug Vladimir Čopić u sastavu jedinica Crvene armije učestvovala u borbi za Grebenski, za Romadane, Poltavu.

Kao takav on nema sredstava da plati za učenje na šoferskim kursevima. Molimo da pomognete drugu Čopiću da se besplatno obuči na šoferskom kursu jer je bez dužnosti u vezi sa rasformiranjem IV. armije.

Za Načelnika štaba: Tihomirov
Sekretar: (potpis nečitljiv)

Dokument br. 8

POTVRDA O OTPUSTANJU VLADIMIRA ČOPIĆA IZ CRVENE ARMIIJE

Operativni
odjel štaba
IV armije
sovjetske armije
21. svibnja 1918.
Br. 387

UVJERENJE

Izdano drugu Vladimiru I(vanoviću) Čopiću, koji se nalazi u štabu IV. armije sovjetske vojske Južnih republika na dužnosti agitatora. Ovim se potvrđuje da je on stvarno otpušten iz službe 12. svibnja 1918. godine u vezi sa rasformiranjem Štaba.

Ovo se potvrđuje potpisom i žigom.

Za načelnika štaba: (potpis nečitljiv)

Djelovođa: (potpis nečitljiv)

Žig: »Operativni odjel štaba IV armije sovjetskih vojski.«

Dokument br. 9

CLANSKA PARTIJSKA KARTA VLADIMIRA ČOPIĆA

Ruska komunistička partija

(boljševika)

Jugoslavenska grupa

CLANSKA KARTA Br. 10

Prezime: Čopić

Ime: Vladimir

Ime oca: Ivan

Zanimanje: novinar

Predsjednik: D. Matković

Sekretar: Godina

Članarina

	1918	1919		1918	1919
Siječanj	%		Srpanj	600	
Veljača	%		Kolovoz	600	
Ožujak	%		Rujan		
Travanj	%		Listopad		
Svibanj	%		Studeni		
Lipanj	%		Prosinac		

Dokument br. 10

POTVRDA O MJESTU ZAPOSLENJA VLADIMIRA ČOPIĆA

Ruska komunistička partija

(boljševička)

Jugoslavenska grupa

Moskva, 14. srpnja 1918.

Br. 23

Sovjetski trg b.

hotel »Drezden«, soba 152

РОССИЙСКАЯ КОММУ-
НИСТИЧЕСКАЯ ПАРТИЯ
(БОЛЬШЕВИКОВ)

ЮГОСЛАВЯНСКАЯ
ГРУППА

МОСКВА, 14. Сърпня 1918

№ 23
Советская пл., б. гост. Дрезден н. 182.

12 26
Удостоверение.

Сим удостоверяется,
что товарищ Чопиц
Владимир состоит на службе
в секретариате Югославянской
Группы в. К. П. (Большевиков).

Секретарь:
Година

Sl. 142 — Izvorni snimak Uvjerenja od 14. srpnja 1918. izdanog VI. Čopiću (br. 10)

UVJERENJE

Ovim se potvrđuje da je drug Vladimir Čopić zaposlen u sekretarijatu Jugoslavenske grupe RKP (boljševika).

Sekretar: Godina

Žig: »Jugoslavenska grupa RKP(b)«

Dokument br. 11

PROPUSNICA VLADIMIRA ČOPIĆA

Moskovski Savjet radničkih deputata
Trajna propusnica br. 0685
(bez prava predaje)
za dozvolu ulaska u zgradu Sovjeta

Dana: Vladimiru Čopiću

Odjel: Jugoslavenska grupa RKP

Moskva, 16. srpnja 1918. g.

Važi do 30. rujna 1918. g.

Komandant zgrade: (potpis nečitljiv)

Žig: »Komandant zgrade Sovjeta«

Dokument br. 12

POTVRDA DA JE VLADIMIR ČOPIĆ SEKRETAR JUŽNOSLAVENSKE
GRUPE

Ruska komunistička
partija (boljševika)
Jugoslavenska grupa
Moskva 31. srpnja 1918.
Sovjetski trg, hotel »Drezden«
soba 152

UVJERENJE

Izdano drugu Vladimiru Čopiću, kojim se potvrđuje da je on sekretar
Južnoslavenske komunističke grupe.

Predsjednik: V. Marković
Za sekretara: Godina

Žig: »Jugoslavenska grupa RKP(b)«

Dokument br. 13

PUNOMOC VLADIMIRU ČOPIĆU ZA INSPEKCIJSKO PUTOVANJE

Žig: RKP (b)
Federacija inozemnih
grupa

28. kolovoza 1918.
br. 46

MANDAT-UVJERENJE

S obzirom da se na čitavom teritoriju Ruske Socijalističke Federativne
Sovjetske Republike nalaze vojne jedinice, nazivajući se nacionalnim ili skri-
vajući se pod raznim revolucionarnim imenima, pa čak i komunističkim, koje
su izdale revoluciju i prešle neprijatelju ili ga pomažu, Federacija inozemnih
grupa u sastavu Ruske komunističke partije (boljševika) zaključila je da
je potrebno da se sve takve jedinice rasformiraju, da se borci koji su ostali
vjerni revoluciji prebaci u druge internacionalne jedinice ili na sigurna mje-
sta.

Za izvršenje ove odluke Federacija službeno šalje u Saratov, Caricin i
Astrahan drugove: Mihajla Guju, *Vladimira Čopića*,* Ljubomira Kragujevića
i Mijata Milivoja, opunomoćuje ih da istraže slučaj, gdje ima takvih jedi-
nica, i da poduzmu potrebne mjere za njihovo rasformiranje i da ih prebace
iz tih punktova na sigurnija mjesta.

Molimo sve partijske organizacije i sovjetske službenike da pomognu
navedenim drugovima u ispunjavanju zadatka.

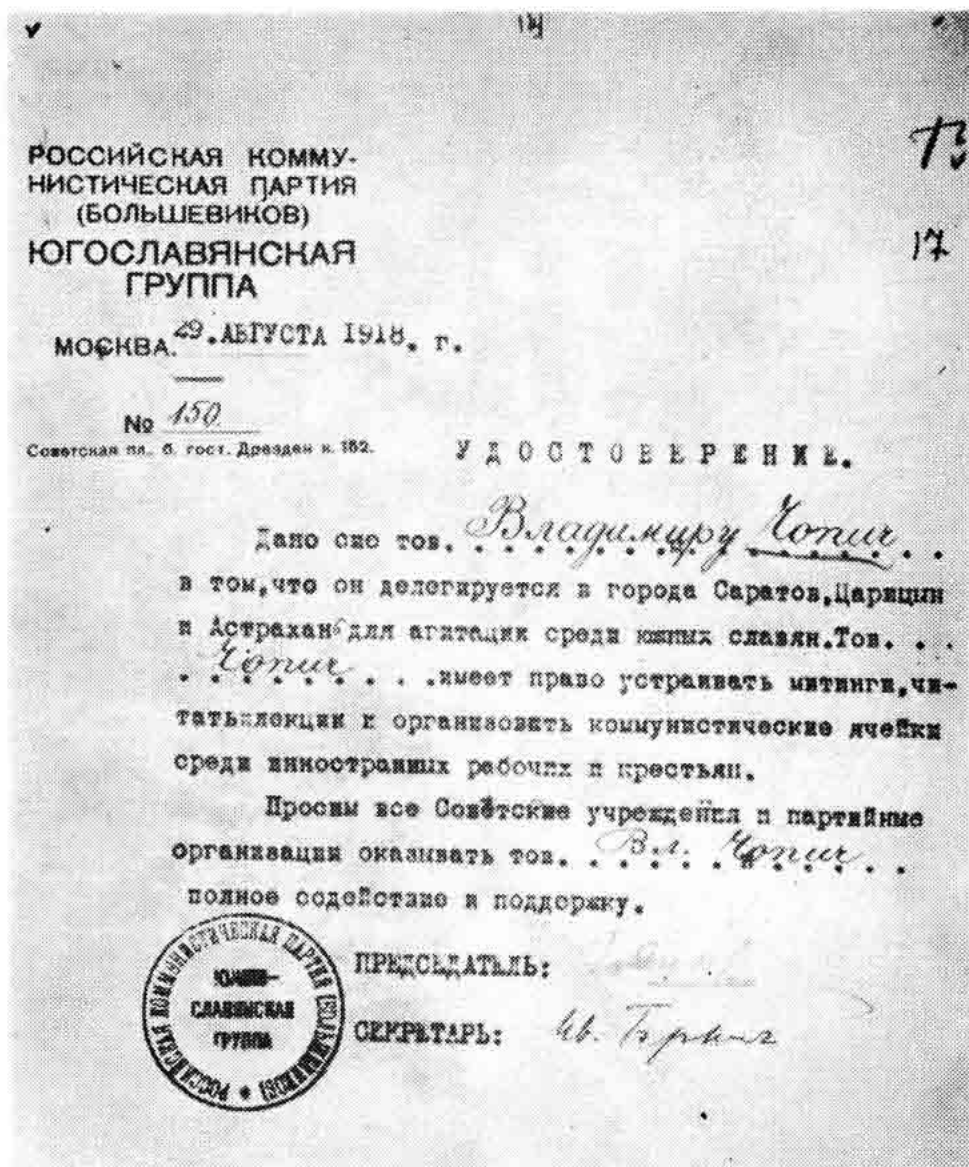
Za predsjednika: K. Toman
Sekretar: P. Peskarju
Žig: »RKP(b) Federacija inozemnih grupa«.

»Molimo da se ukazanim svestrano pomogne. Delegirani drugovi treba da rade u punoj suglasnosti sa mjesnim organizacijama.

30. VIII. 18.

Zig: »RSP FSR, predsjednik Sveruskog centralnog izvršnog komiteta: So-
vjeta radničkih, seljačkih, vojničkih i kozačkih deputata.«

* podvučeno u originalu.

Sl. 143 — Izvorni snimak Uvjerenja od 29. kolovoza 1918. izdanog Vl. Čopiću (br. 14)

Dokument br. 14

OBAVEZA VLADIMIRA ČOPIĆA NA SLUŽBENOM PUTU

Ruska komunistička
partija (boljševička)
Jugoslavenska grupa
Moskva, 29. kolovoza 1918. g.
Br. 150
Sovjetski trg, b.
hotel »Drezden«, soba 152.

UVJERENJE

Izdano drugu Vladimiru Čopiću koji se delegira u gradove Saratov, Caricin i Astrahan zbog agitacije među južnim Slavenima. Drug Čopić ima pravo da organizira mitinge, predavanja i formira komunističke ćelije među inozemnim radnicima i seljacima.

Molimo sve sovjetske ustanove i partijske organizacije da svestrano pomognu drugu Vl(adimiru) Čopiću.

Predsjednik: (Drago) Godina
Sekretar: Iv(an) Brkić

Zig: »RKP(b) južnoslavenska grupa.«

Dokument br. 15

SLUŽBENA OBJAVA VLADIMIRA ČOPIĆA

Centralni
Izvršni komitet
Internacionalnih
Revolucionarnih
organizacija i inostranih
radnika i seljaka
Soc(ijal)-Dem(okrata)
Internac(ionalista)

30. kolovoza, 1918. g.
Br. 2113
Moskva, Skobeljevski trg
hotel »Drezden«, soba 361-64

UVJERENJE

Ovim se potvrđuje da se drug Čopić Vladimir šalje službeno od strane potpisane organizacije u Saratov, Caricin i Astrahan gdje ima pravo da organizira mitinge, predavanja, formira i instruiira organizacije inozemnih radnika i seljaka.

Molimo sve sovjete i partijske organizacije koji su na platformi oktobarske revolucije da mu pruže puno povjerenje i pomoć.

Predsjednik: Josif Rabinović

Sekretar: V. Kuška

Žig: »Centralni komitet i Internacionalna revolucionarna organizacija inozemnih radnika i seljaka, socijaldemokrata internacionalista.«

Dokument br. 16

DOZVOLA VLADIMIRA COPIĆA ZA AGITACIJU

Ruska Federativna
Sovjetska Republika
Izvršni komitet
Sovjeta
radničkih, vojničkih i
seljačkih deputata
3. rujna 1918. godine
Br. 12936
Saratov

UVJERENJE

Kojim se potvrđuje da je Vladimir Ivanović Čopić delegiran zbog agitacije među inozemnim radnicima i seljacima, što se vidi iz njegova mandata-uvjerenja koji je izdala Federacija inozemnih grupa Ruske komunističke partije (boljševika) od 28. kolovoza ove godine pod brojem 46, potvrđen od strane Izvršnog Komiteta Sovjeta radničkih, seljačkih, vojničkih i kozačkih deputata Sverdlovim.

Mole se sva lica, ustanove i organizacije da pomognu gore navedenom drugu pri ispunjavanju zadatka.

Član Prezidijuma: (potpis nečitljiv)

Sekretar: (potpis nečitljiv)

Žig: Nečitak, pretpostavljam istog sadržaja kao i na zaglavlju dokumenta.

Dokument br. 17

POTVRDA O SLUŽBENOM PUTU VLADIMIRA ČOPIĆA U CRNI JAR

Inozemna grupa ruske
komunističke partije (boljševika)
Carinski komitet
14. rujna 1918.
Br. 778

UVJERENJE

Ovim se potvrđuje da je Carinska grupa inozemnih komunista službeno poslala Vladimira Čopića u Crni Jar sa ciljem da tamo provodi agitacioni rad među ratnim zarobljenicima.

Molimo sve revolucionarne organizacije da Čopiću Vladimiru svestrano pomognu.

Predsjednik grupe: T. Melher
Sekretar: K. Müller

Žig: »Carinski komitet inostrane grupe u sastavu Ruske komunističke partije (boljševika)«

Dokument br. 18

PROPUSNICA ZA SLUŽBENO PUTOVANJE VLADIMIRU ČOPIĆU

PROPUSNICA

Kojom se dozvoljava odlazak iz Crnog Jara do Astrahana, kao i besplatna vožnja do Astrahana drugovima Vladimiru Čopiću i Milivoju Mijatoviću.

22. rujna 1918.
Predsjednik komsiiije M. Polkan
Zamjenik sekretara Levincoven
Žig (?) vojnog komandanta

Dokument br. 19

POTVRDA O PARTIJSKOJ DUŽNOSTI VLADIMIRA COPIĆA

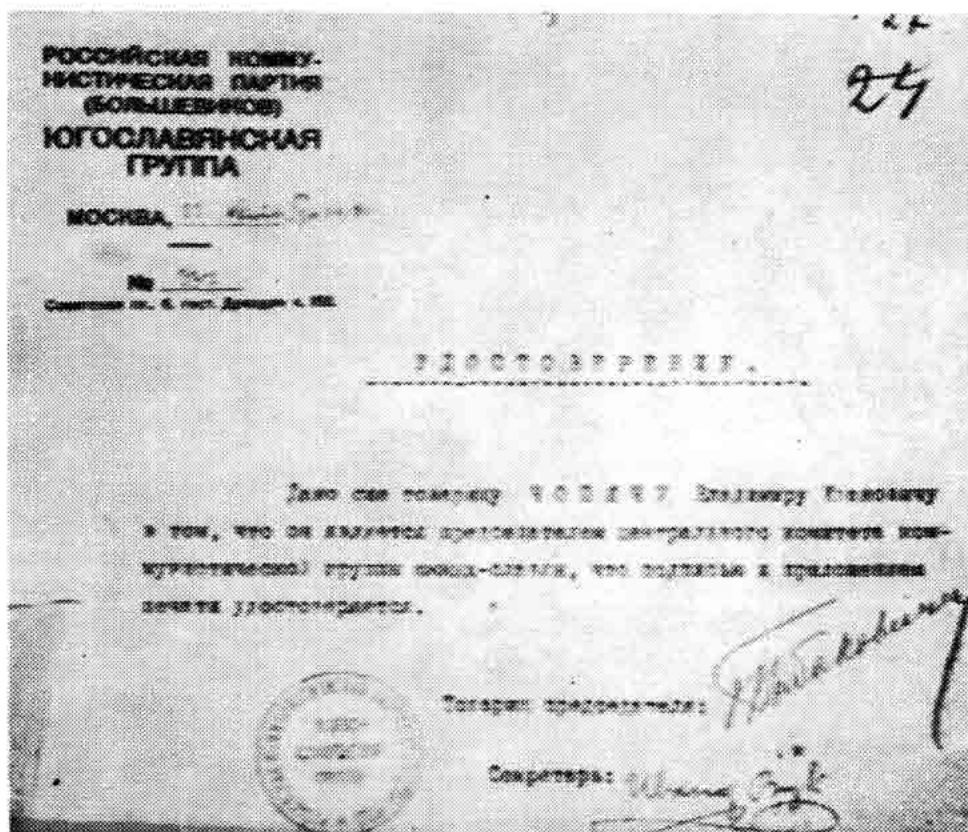
Ruska komunistička
partija (boljševika)
Jugoslavenska grupa
Moskva, 22. listopada 1918.
No 337
Sovjetski trg, bivši hotel
»Drezden«, soba 152

UVJERENJE

Izdano drugu Čopiću Vladimiru Ivanoviću kojim se potvrđuje da je on predsjednik Centralnog komiteta Komunističke grupe Južnih Slavena, što se potpisom i žigom ovjerava.

Zamjenik predsjednika
Tabaković
Sekretar: Ivan Vuk

Žig: »Jugoslavenska grupa RKP(b)«

Sl. 144 — Izvorni snimak Uvjerenja od 22. listopada 1918. izdanog Vl. Copicu (br. 19).

Dokument br. 20

PROPUSNICA VLADIMIRA ČOPIĆA ZA ULAZAK U ZGRADU SOVJETA
MOSKOVSKI SAVJET RADNIČKIH I CRVENOARMISJKIH DEPUTATA
TRAJNA PROPUSNICA BR. 01814
(bez prava predavanja drugima)

kojom se dozvoljava ulaz u zgradu Sovjeta
izdana: Vladimiru Čopicu
Odjel: Jugoslavenska grupa RKP
Moskva, 24 listopada 1918.g.
Potpis vlasnika propusnice

Žig: »Komandant zgrade Moskovskog sovjeta radničkih deputata.«
(potpis nečitak)

Dokument br. 21

POTVRDA DA JE VLADIMIR ČOPIĆ PREDSJEDNIK CK JUŽNOSLAVEN-
SKE GRUPE RKP(b)

Ruska komunistička partija
(boljševika)
Federacija
Inostranih grupa
4 novembra 1918.
No 273
Moskva
Sovjetski trg
biv. hotel Drezden

UVJERENJE

Izdano Vladimiru Čopiću kojim se potvrđuje da je on predsjednik Cen-
tralnog komiteta Južnoslavenske grupe RKP(b), što se potpisom i pečatom
ovjerava.

Predsjednik: Bela Kun¹

Sekretar: Peskarju

žig: »Federacija inozemnih grupa RKP(b)

34

3
40

Российская Коммунистическая Партия
(Большевиков)
ФЕДЕРАЦИЯ
ИНОСТРАННЫХ ГРУПП

4 - 2018 1918
№ 273
г. МОСКВА
Содержит на. 4. 1918. Дрезден. 4. 2018.

УДОСТОВЕРЕНИЕ.

Дано сие тов. Владимиру Ивановичу
Ч. О. П. И. Ч. в том, что он является председателем
Центрального Комитета Южно-славянской группы Р.К.
П. /большевиков/, что подписью и приложенном пе-
чати удостоверяется.

Председатель: *Трескавич*
Секретарь: *...*

Sl. 145 — Foto original Uvjerenja od 4. novembra 1918. izdanog Vl. Čopiću (br. 21).

Sl. 146 — Foto original Propusnice od novembra 1918. izdane Vl. Čopiću (br. 22).

¹ Bela Kun (1886—1939) osnivač Mađarske Komunističke partije i dionik međunarodnog radničkog pokreta.

Dokument br. 22¹
No — 2645

PROPUSNICA U KREMLJ NOVEMBRA 1918

PROPUSNICA U KREMLJ

Važi u toku jednog mjeseca

Komu: Čopiću V.

Komandant Kremlja: Maškov

Za vrijeme kontrole pokazati

Zig: »Moskovski Kremlj. Komandant«

¹ Postoji istovjetna propusnica izdana u kolovozu iste godine 24. listopada; dobio je trajnu propusnicu u Kremlj koja je vrijedila do 31. prosinca 1918. g.

Dokument br. 23

UVJERENJE KOJIM SE V. ČOPIĆ UPUĆUJE NA RAD U JUGOSLAVIJU
TAJNO

Ruska komunistička partija
(boljševička)

Južnoslavenska grupa

No — 448

18 rujna 1918

UVJERENJE

Izdano Vladimiru Čopiću kao potvrda da se on službeno upućuje od Jugoslavenske komunističke grupe RKP (boljševika) u inozemstvo s tajnim zadatkom.

Molimo sve komitete RKP(b) kao i revolucionarne ustanove da svestrano pomognu drugu Vladimiru Čopiću.

Predsjednik: N. Grulović

Sekretar: Ivan Vuk

Zig: »Jugoslavenska komunistička grupa RKP(b)«
Potvrđuje federacija inozemnih komunističkih grupa

Predsjednik: A. Rudnjanski

Sekretar: L. Vukičević

Na poledini
Inozemna sekcija komunista
Smolenskog komiteta
komunista (boljševika)
22. studenog

Sl. 147 — Foto original Uvjerenja od 31. jula 1918. izdanog Vl. Čopiću (br. 80)

DRUGU KOMANDANTU PUKA
DRUGU JAZIKOVU SLAVONJE

Molim ovim drugove da pomognu navedenom drugu da bi mogao prijeći granicu.

Predsjednik: (potpis nečitljiv)
Sekretar: (potpis nečitljiv)

¹ Ovdje se radio o grešci. Očividno je da je dokument bio napisan 22. studenog što potvrđuje tekst na poleđini dokumenta.

Dokument br. 24

ČLANAK V. ČOPIĆA TISKAN U NOVINAMA »IZVJESTIJA« — 21. KOLOVOZA 1918. BR. 179

POSljednja RIJEČ JUGOSLAVENSKOJ
»REVOLUCIONARNOJ« FEDERACIJI

U br. 173. »Izvestije« S(vesaveznog) I(zvršnog) K(omiteta) tiskana je rezolucija koju su »jednoglasno« primili članovi »revolucionarne« federacije Srpsko-hrvatske i Srpske posljednje misije, koja se nalazi u Moskvi (u zatvoru, primjedba autora).

Rezolucija članova srpske vojne misije nije šala pa je potrebno zbog toga zaustaviti se na njoj i temeljito je proanalizirati.

Članovi »revolucionarne« federacije i srpske vojne misije smatraju »nekorisnim i čak štetnim za stvar svjetske revolucije daljnje učešće Srba i Hrvata u češko-slovačkoj pobuni na njihovoj strani, a također na strani drugih protivnika Sovjetske vlasti«.

Kako su brzo ta gospoda promijenila gazde! Prije dva-tri mjeseca organizirana je u Moskvi francuskim novcem tzv. »Jugoslavenska revolucionarna federacija«. Njen je zadatak bio da organizira odrede za srpsku vojsku. Učešće srpske vojske u englesko-francuskoj avanturi na Murmansku i u češko-slovačkoj pobuni — evo to je baš stvar članova srpske misije i »revolucionarne« federacije. Tko je drugi, ako ne oni, gurnuo, izmorene dugačkim ratom srpske radnike i seljake, protiv njihove volje u zagrljaj pohlepnih krovloka englesko-francuskih kapitalista? Tko je ako ne oni primoravao srpske i crnogorske vojnike, koji su bježali iz austrijskog zarobljeništva u Rusiju i drugih južnih Slavena koji žive u Sovjetskoj republici da se prijavljuju u srpske bataljone u Arhangelsku i Murmansku, da bi poslije izvršavali volju engleskih razbojnika i pod njihovom komandom bacili se na ruski proletarijat u momentu najtežeg borbenog iskušenja za njega i svjetski proletarijat.

I evo, sada, kad su srpski avanturisti prestali da nabijaju džepove francuskim novcem, kada su sluge englesko-francuske buržoazije — srpski oficiri, članovi srpske vojne misije i »revolucionarne« federacije u Moskvi uhapšeni, kada je postalo jasno da udar s leđa ruskoj revoluciji neće donijeti buržoaziji željeni uspjeh, članovi srpske misije i »revolucionarne« federacije dosjetili su se da prime rezoluciju u kojoj oni smatraju »nekorisnim« i čak štetnim za stvar svjetske revolucije daljnje učešće u »pobuni« itd.

Daljnje učešće! Znači da dosada učešće nije bilo »nekorisnim i čak štetnim«. Naravno da je primljeno »jednoglasno« tada, kada su u to vrijeme članovi Srpske misije i »revolucionarne« federacije slobodno radili i ganjali Južne Slavene po Murmansku. Sada oni smatraju »nekorisnim i čak štetnim« nalaziti se u zatvoru (što je razumljivo) i s ovom rezolucijom nadaju se da će spasiti svoj položaj.

Da, »nekorisno je«! Kakva nježna riječ za najveću izdaju revolucije, za neizbrisivu sramotu u povijesti proletarijata Južnih Slavena. Za sve to oni nalaze samo riječ »nekorisno«.

Dovraga, misle li ova gospoda da će sovjetska vlast propasti i da ćemo mi odgovarati za naše riječi. Zbog toga su oni vrlo oprezni kada govore o neprijateljima sovjetske vlasti. Osim Čehoslovaka, koji nisu plaćali srpskim avanturistima, nego su sami uzimali od Engleza i Francuza novac, u rezoluciji se ne ukazuje na druge protivnike sovjetske vlasti. Oni samo priznaju nasilje imperijalista centralnih država, a o isto takvom nasilju englesko-francuskih i američkih imperijalista u Murmansku i u Sibiru oni šute. Oni još nemaju hrabrosti da izjave da su engleska, francuska i druga buržoazija isto takav neprijatelj za radničko-seljačku republiku kao što je njemačka buržoazija; da su engleska i francuska buržoazija isto kao i njemačka — neprijatelji svake slobode, o čemu najbolje govore Irska, Indija i čak Srbija.

Izmučeno stanovništvo ovih zemalja odavno bi prestalo ratovati da nije engleskih i francuskih bajuneta i srpskih oficira.

I umjesto poziva svim Bugarima, Srbima, Hrvatima i Slovencima sposobnim da nose oružje, da se bore odlučno protiv engleskih, francuskih, njemačkih, čeških i drugih razbojnika oni savjetuju da se »ne učestvuje« u ovoj borbi.

Ali kasno su se dosjetili. Srpski, hrvatski i slovenski radnici i seljaci, nisu čekali rezoluciju ove gospode iz zatvora, nego se već odavno bore za sovjetsku vlast i brane tekovine socijalne revolucije na češkom i drugim frontovima. Ne samo ti Južni Slavenci koji se bore u redovima Crvene armije protiv imperijalista svih boja, nego čak i oni koji sada stenju pod engleskom čizmom u Murmansku, prekasno shvaćaju da su sloboda i pobjeda ruskog proletarijata istovremeno, i naša pobjeda, a smrt ruskog proletarijata, to je i naša smrt.

Širokogrudna gospoda iz zatvora obećavaju da će žutjecati na svoje sugrađane, koji se bore protiv sovjetske vlasti da aktivno ne učestvuju protiv Ruske sovjetske federativne radničko-seljačke republike na njenoj teritoriji.«

A budu li uspjeli da se izvuku s teritorija »ove«, oni će »zaboravljajući što je bilo«, opet produžiti svoju staru »korisnu« kontrarevolucionarnu dje latnost.

Na kraju krajeva, ova gospoda obećavaju da će izdati »poziv svim Srbima i Hrvatima«. Ne trudite se, gospodo, vaš poziv nikomu nije potreban. Srpski, hrvatski, slovenski i bugarski radnici i seljaci i bez vašeg poziva izvršavaju svoj revolucionarni dug.

Jugoslavenska grupa RKP (boljševika).

Sekretar: V. Čopić

Dokument br. 25a

CLANAK VLADIMIRA ČOPIĆA IZ NOVINA »VSJEMIRNAJA
REVOLUCIJA«

8. studeni 1918. godine

POBEDA JE NAŠA!

Talasi revolucije obaraju sve zapreke i prodiru napred. Sve, što se tim talasima usprotivi, pada od njihovih moćnih udaraca.

Nedavno, nemački imperijalizam bio je strašan čitavome svetu. Nedavno, diktirao je on ustima generala Hofmana svoju volju proleterskoj revoluciji. Ono, o čemu pruski junker nije nikada ni sanjao, ostvarilo se. Ukrajna, Balkan, Mala Azija, Kavkaz, Krim, Finlandija, Belgija — sve je to ležalo pred nogama nemačkog Moloha. On je već kucao na vrata Pariza i Londona, pred njime je strepio francuski bankir i engleski lord.

Ali — kratkotrajna je bila njegova slava. Crv revolucije rastočio je njegovu snagu i on leži danas oboren u prah i pepeo. Ekscelencsocijaliste mažu mu slepočice i hoće da ga prizovu k svijetu, ali on nije više u stanju da stoji na vlastitim nogama.

I — izgubiv vlastitog gospocara — pruski junker sagiba svoju gordu šiju, pada na koljena pred američkim milijarderom i nudi se u žandare protiv socijalne revolucije. Nema dvojbe, da će milijarder prihvatiti ponudu starog i iskusnog žandara, jer to je zakon kontrarevolucije. Njemu trebaju verne sluge, koje će se bez milosti oboriti na onog diva-radnika, koji se je drznuo da zbaci sa svojih mučeničkih leđa vekovni buržuaski gnjev. I zato si sakuplja sve tamne sile, da zakrči put pobedonosnoj revoluciji.

Kontrarevolucija se sprema na očajni boj s revolucijom. Pruski junker, američki milijarder, engleski lord i francuski zelenaši pružaju ruku pomirnicu i rame uz rame kreću protiv proleterske revolucije.

Takva je perspektiva u momentu, kad ruski radnik i seljak slave godišnjicu socijalne revolucije.

Ali — neka grakću vrane...

Prošla su vremena sklapanja brestskog mira i uzmicanja revolucije. Godina dana socijalne revolucije naučila je ruski proleterijat mnogomu i, u prvom redu, naučila ga je pobeđivati neprijatelja.

Nade »saveznika« na Masarikovu dečicu i srpske oficire nisu se opravdale. Češkim reacionerima — tim vernim saveznicima ruskog cara — je tesno u širokoj Sibiriji. Savezničkim desantom na severu također nije bolje.

¹ Misli se na kontrarevolucionarnog Skoropadškoga i Krasnova.

Istina je, prijatelji ruskog naroda Vilssni i Lojd-Zoržesi spremaju se, da zadadu revoluciji udarac s juga — preko Skoropadije i Krasnovije.² O tom nema dvojbe, da će borba biti žestoka, ali jasno je također to, da će pobjeda biti na strani revolucije. Ali imperijaliste nisu bili u stanju, da ubiju revoluciju u vreme, dok je crvena armija značila sjenu od armije, još će im to manje poći za rukom sada, kad ta Crvena Armija pre(d)stavlja snažnu, organizovanu i discipliniranu bojnu silu.

Mi smo svedoci raspada takovih silnih i discipliniranih imperijalističkih armija, kao što je bila nemačka, a savezničku armiju također neće štiti nikakav imunitet, osobito kad se ova uveri, da je Sovetska Rusija tvrd orah za njezine zube. U isto vreme mi vidimo, da je ruski proletarijat usprkos proročanstvima carskih generala — ukratko vreme stvorio moćnu armiju koja na svojim barjacima ima zapisane takove pobjede kao: Kazan, Simbirsk, Samara itd.

A kraj svega toga, u pomoć ruskom proletarijatu dolazi proletarijat centralne Evrope.

Avstrijski narodi, idu dalje u svojim zahtevima, nego što su to mislile mnoge buržuazne dušice. Samostalne države, u kojima bi buržoazija i dalje sisala krv radniku i seljaku ne zadovoljavaju ni češki, ni mađarski, ni srpskohrvatski proletarijat. Jasno je da će se avstrijski proletarijat ugledati u primer ruske revolucije i skorom vremenu stvoriti s ruskim proletarijatom zajednički crveni front protiv savezničkih bandita.

Nemački proletarijat je također na putu, da obračuna sa svojim lažasocijalistima i da svoj faterlandski barjak zamene s crvenim barjakom komunizma.

I u momentu, kad radnik i seljak slavi godišnjicu svog oslobođenja, mi možemo smelo pogledati u budućnost i s uverenjem utvrditi: **POBEDA JE NAŠA!**

V. Čopić³

² Ovaj članak V. Čopića se reproducira tačno po originalu, bez bilo kakvog ispravljanja. U originalu je naštampan ćirilicom.

AUTOBIOGRAFIJA VLADIMIRA ČOPIĆA

Moskva 24. prosinca 1929. g.

Rodio sam se 1891. g. u Senju (Hrvatska). Otac mi je bio zanatlija, majka domaćica. Djetinjstvo i mladost prošli su mi u teškim uvjetima. Zahvaljujući tome što sam u pučkoj školi dobio stipendiju, polazio sam gimnaziju i studirao na Pravnom fakultetu Sveučilišta koji sam završio 1914. (posljednje ispite nisam položio nakon rata).

Pored učenja radio sam (pomagao sam roditeljima u njihovom zanatu, radio sam kao kamenorezac, u poljoprivredi itd.).

Za vrijeme studija na sveučilištu¹ zarađivao sam radeći u koncelariji (u statističkom birou, te kod notara). Kao student pripadao sam pokretu »Mlada Hrvatska«, koja je imala zadatak da se bori za slobodu i ujedinjenje Hrvata (objektivno, taj je pokret bio u rukama konzervativne austrofilске »Hrvatske stranke prava«).

U vezi s atentatom na komesara Cuvaja,² kraljevskog namjesnika Hrvatske, u 1912. g. bio sam prvi put uhapšen, ali zbog pomanjkanja dokaza kroz nekoliko dana sam oslobođen. U početku svjetskog rata bio sam pristaša rata, smatrajući da će se kao rezultat rata položaj Hrvata poboljšati. Bez obzira na to, žandari su izvršili u mome stanu premetačinu zato jer su gledali u to studentsko vrijeme na mene kao na »politički sumnjivog elementa«. Izbjegao sam hapšenje samo zbog toga što sam dan prije premetačine otišao u vojsku.

Boravak u Pragu, gdje sam počeo služiti početkom rata *vojsku*^{*}, a tamo je protuaustrijsko raspoloženje bilo vrlo jako, utjecao je na mene tako da sam bio sve više uvjeren da Hrvatska nema što očekivati ni od Austrije ni od rata.

U vojsci sam bio kadet-aspirant (nešto po prilici kao zastavnik u rezervi). Kada sam početkom 1915. g. bio poslan na frontu (austro-rusku), osjetio sam odvratnost prema klanju i vojnicima svojega voda, za vrijeme boravka na frontu niti jednom nisam dozvolio pucati. Dvije nedjelje kasnije zajedno sa svojim vodom pao sam u zarobljeništvo.

G. 1916. stupio sam u dobrovoljački odred u Odesi.³ Taj je odred po zamisli rusko-englesko-francuskog imperijalizma trebao, koristeći se protuaustrijskim raspoloženjem ratnih zarobljenika južnih Slavena, biti topovsko meso za Atantu. Odlučio sam da stupim u odred zbog okupacije Srbije i zvjerstava koja su tamo radile austrijske i njemačke vlasti.

Ali uskoro sam se uvjerio da srpski militaristi nisu bolji od austrijskih. Zbog odbijanja prisege *srpskom* kralju Petru (tada sam predlagao »jugoslavenskomu«^{*}), mene su proglasili nepoželjnim. Dva mjeseca kasnije bio sam izbačen iz odreda i u svibnju 1916. g. vraćen sam u zarobljeništvo (ispočetka su mi govorili da će me streljati, misleći da će time slomiti moj otpor). Zahvaljujući svemu tome što sam preživio u dva imperijalistička logora (Austrije i Rusije), nije mi bilo teško da se oslobodim iluzija o oslobođenju i ujedinjenju Hrvata pomoću bilo koje imperijalističke sile. Kada sam u zarobljeništvu saznao za takvu ocjenu rata i parole Ruske socijaldemokratske

radničke stranke (boljševika), oni su odmah za mene postali razumljivi jer sam njihovu ispravnost mogao provjeriti na vlastitom iskustvu.

Odmah poslije oktobarske revolucije počeo sam istupati među ratnim zarobljenicima za podršku sovjetskoj vlasti i voditi borbu protiv čehoslovačkih šovinista s obzirom da su u logoru, u kojem sam bio — Bobrov u Voronježskoj guberniji — oni su započeli veliku agitaciju protiv sovjetske vlasti a za stupanje u legije. Početkom 1918. g. došao sam u Moskvu gdje sam stupio u partiju (u travnju ili svibnju). U Moskvi je tada postojala Jugoslavenska komunistička grupa koja je bila sastavni dio Federacije inozemnih komunističkih grupa pri RKP(b). Uskoro poslije stupanja u grupu izabran sam za sekretara, a zatim za predsjednika grupe. Rad grupe sastojao se u širenju boljševičkih ideja među ratnim zarobljenicima, vrbovanje ratnih zarobljenika u Crvenu armiju i dezorganizaciju imperijalističkih armija.

U studenom 1918. g. Partija me poslala na rad u Jugoslaviju. U siječnju 1919. g. bio sam uhapšen zbog djelatnosti u Moskvi i odležao sam u zatvoru mjeseca dana. U travnju sam bio delegat na kongresu partije koja je promijenila ime u Socijalističku radničku partiju Jugoslavije (komunista) i pristupila III. internacionali. Izabran sam u CK partije i u Politbiro. U svibnju 1919. g. ponovno sam uhapšen i odležao sam u vojnom zatvoru do travnja 1920. g. U lipnju 1920. g. bio sam delegat na kongresu u Vukovaru, na kojemu je Partija promijenila ime u Komunističku. Opet sam izabran u CK i u Politbiro. U prosincu 1920. g. sam izabran za narodnog poslanika u Ustavotvornu skupštinu. Tog je mjeseca partija otjerana u ilegalnost. U vezi s napadom na CK partije u srpnju 1921. g. bio sam predan sudu i osuđen zajedno s ostalim članovima CK na 2 godine zatvora. U rujnu 1923. izašao sam iz zatvora i nastavio partijski rad. Na partijskoj konferenciji u siječnju 1924. g. ponovno sam izabran u CK i Politbiro. Poslije konferencije imenovan sam za sekretara oblasnog komiteta partije za Hrvatsku i urednika tamošnjeg partijskog glasila. Bio sam delegat na V. kongresu Kominterne. U prosincu 1924. g. s nastupom vlade protiv Komunističke partije i Hrvatske republikanske seljačke stranke, ponovno sam uhapšen i na procesu u svibnju 1925. g. osuđen na 3 i 1/2 godine tamnice. Dospjevši u zatvorsku bolnicu, pobjegao sam i s dozvolom CK doputovao u SSSR u rujnu 1925. g. U cjelini sam odležao u zatvoru cca 3 i 1/2 godine.

U Moskvi sam najprije radio u organizacijskom odjelu Izvršnog komiteta Komunističke internacionale, otkuda sam u travnju 1926. g. poslan u Međunarodnu lenjinsku školu.

Moskva, 24. prosinca 1929. g. V. Senjko⁵

* Podcrtano u originalu olovkom.

¹ V. Copic studirao je na Zagrebačkom sveučilištu.

² S. Cuvaj bio je ban Hrvatske od siječnja do prosinca 1912. g. Na Cuvaja je omladina dva puta organizirala atentat: 8. VI. i 3. X. 1912.

³ 1915. g. u Odesi je započela organizacija srpskih dobrovoljačkih odreda od jugoslavenskih vojnih zarobljenika austro-ugarske vojske. Početkom 1916. bila je organizirana Prva srpska dobrovoljačka divizija, krajem godine druga, a početkom 1917. g. Srpski dobrovoljački korpus.

⁴ Tekst od ... »Za vrijeme studija ...« do »Stranka prava«, a također ... »osjetio sam odvratnost« ... do »topovsko meso za Atantu« ... sa strane je označen i napisano NB (nota bene).

⁵ Senjko je jedan od pseudonima Vladimira Copića.